Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

зетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 301 (14015) | 1972 оной декабриин 23, суббото | Сэн 2 мүнгэн

Ленинэй парти, тэрэнэй хамтын ухаан бодол, хэлбэришэгүй хүсэл зориг, тэрэнэй эмхидхэхы, шэглүүлхы үүргэ—энэл дaa агууехэ Совет Социалис Республикануудай Союзые байгуулха хэрэгые бэлэдхэһэн, табин жэлэй туршада тэрэнэй хүгжэлтые хүтэлбэрилһэн, мүнөө найдамтайгаар ураг-шань хүтэлжэ ябаһан хүсэн.

ОВЕТ СОЦИАЛИС РЕСПУБЛИКАНУУДАЙ СОЮЗАЙ 50 ЖЭЛЭЙ ОЙ ТУХАЙ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ элидхэлэй үргэлжэлэл

СОВЕТСКЭ СОЮЗ—ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ, АЦИОНАЛЬНА ТАЛААРАА БЭЕЭ ААНХАЙ БАЙДАЛАЙ, ОЦИАЛИЗМЫН ТҮЛӨӨ АРАДУУДАЙ МСЭЛЭЙ НАЙДАМТАЙ ТҮШЭГ ҮЛГУУРИ МҮН*)

тад тушаа манай бэе-эг политика һайн мэ-. Тэрэ хадаа партиин съездын шиидхэбэри соо эли тодоор хэлэг-й. Бидэнэр энэ полити-хэлбэришэгүйгөөр бэе-эбди, саашадаашье бэе-эбди. Мүнөө үеын ба үйн сагай бодото бай-е ухаансар ёһоор хараа-абаһан энэ хараа шуга-зүб байһанда бидэ ба-этигэнэбди.

ар үһанайшье, эконо-кашье талаар Совет-Союз Хитадта ямар нэ-эрилтэ нэхэбэри таби-й. СССР Хитад хоерой ндохи харилсаан му-йхидэл холодоо иимэ гүй гэжэ совет хүнүүд . Ямар-ай булимтараг-болон ... лай буржуа-... Хитадай унистнуудай тэмсэжэ а, тэдээндэ манай оро-зүгһөө ехэ туһаламжа үзүүлһэниинь мэдээжэ. та арадай-демократи революциин илаха да Хитадые эзэмдээд н Японийн сэрэгые Со-Армиин бута сохиһон мүн лэ ехэ үүргэ дүүр-нинь мэдээжэ. Советскэ ай хани барисаа тог-, харилсан ажаллаха, едээ туһаламжа үзүүл-хай договор хадаа за-итадай Арадай Респуб-баталһан уласхоорон-түрүүшын договор бай-эн гэжэ Хитадта һаиа-айгаа ёһотой. Хүндэ три байгуулха, бэеэ алха шадалаа бэхи-э, национальна кадр-е бэлэдхэхэ хэрэгтэнь й Хитадта Советскэ й ямар ехэ туһалам-жа үзүүлһыень тэндэ үшөө мартаадүй байгаа бэзэ.

Совет-хитад харилсаанда энэ ехэ һайн саг бэлэй. Энэ хадаа социалис гүрэнүүдэй хоорондын эгээл таарамжатай харилсаан байгаа. Тиин манай хоёр оронoй арадуудай бодото аша туһань, түүхын жама ёһонууд туд туд нюурнуудай зүгһөө гаргагдажа байгаа политическэ хазагайруулалтануудые һүүлэй һүүлдэ усадхан зайсуулжа, Совет-хитадай хани барисаан дахин һэргээгдэхэ гэжэ бидэнэр этигэнэбдн.

Бидэнэр Хитадые һалбаран хүгжэжэ байгаа социалис гүрэн болоһой гэжэ хүсэнэбди, эб найрамдалай түлөө, империализмда эсэргүүсэн тэрээнтэй хамта тэмсэхые хүсэнэбди. Теэд иимэ үе саг хэзээ ерэхэб, — Хитадһаа өөрһөөнь лэ дулдыдаха. Тингэбэшье манай гол шухала марксистско-ленинскэ хараа шугамһаамнай, совет арадай гүрэнэй аша туһые болон СССР-эй газар уһанай ойроо хүртэшэгүй байха ябадалые эрид шангаар хамгаалха шиидэмжыемнай, социалис дэлхэйдэ болон сүлөөрэлгын хүдэлөөндэ КНР-эй хүтэлбэриин ябуулжа байгаа ажал ябуулгадань эсэргүүсэн эрид тэмсэл хэхыемнай хэншье, юуншье болюулжа, хадууруулжа шадахагүй.

Нүхэд! В. И. Ленинэй захяа заабарие даган, манай парти, манай арад хадаа арадуудай национально-сүлөөрэлгын тэмсэл болон колониальна дарлалтаһаа сүлөөрһэн арадуудай түрүү политикые эдэбхитэйгээр дэмжэдэг юм гэжэ бүхы дэлхэйдэ мэдээжэ. Манай һанамжын ёһоор, неоколониализмда хатуу шанга харюу үгэдэг, залуу гүрэнүүдэй эрхэ сүлөө болон бэеэ даанхай байдалые бэхижүүлхын түлөө, тиимэ гүрэнүүдые империализмһаа экономическа талаар сүлөөрүүлхын түлөө тэмсэл ябуулдаг политика, эб найрамдалай, социальна дэбжэлтын түлөө ба манай үеын бусад түрүү хүсэнүүдтэй, түбхын түрүүндэ социализмын оронуудтай һаналаа улам батаар нэгэдүүлхын түлөө тэмсэдэг политика хадаа мүнөөнэй эрхэ байдалда түрүү һайн политика гэжэ тоологдохо ёһотой гээд онсолон тэмдэглэе.

Иимэ һанамжа баримталдаг гүрэнүүдтэй Советскэ Союз нүхэдэй ёһоной холбоо барисаа, олон янзын харилсаа тогтоохые хүсэдэг.

Советскэ Союз болон манай түби дэлхэйн эб найрамдалда дуратай эгээл томо гүрэнүүдэй нэгэн бологшо Инди хоёрой хоорондо тогтоогдоһон хани барисаан уласхоорондын байдалда бүхы дээрэнь ехэ һайн нүлөө үзүүлнэ. Советскэ Союз Инди хоёр аша үрэ ехэтэйгээр харилсан ажаллаха талаар бага бэшэ дүй дүршэлтэй болонхой. Мүнөө үедэ эб найрамдал, хани барисаан болон харилсаа холбоон тухай договорой үндэһөөр бидэнэй харилсаанай хүгжөөгдэжэ байхадань, харилсан ажаллаха ябадалнай улам гүнзэгырхэ гэжэ һананабди. Империализмда эсэргүү, түрүү хүсэнүүдэй байдалай Индидэ һайжарһан ушар энээниие баталан гэршэлнэ. Тэрэшэлэн Индира Ганди түрүүтэй Индиин правительствын бэелүүлдэг хараа шугам энээн тухай мүн лэ гэршэлнэ.

Ази, Африкын эб найрамдалда дуратай олон гүрэнүүдтэй. түбхын түрүүндэ мантай хаяа хадхан һуудаг хүршэнэр бологшо Афганистан, Иран болон Турцитай һайн харилсаатай болонхойбди гэжэ хан... даглэнэбди. Тэрэшэлэн Бангладеш Пакистан хоёртой манай орон яһала һайн харилсаатай болохо ушартай гэжэ бидэнэр тоолонобди.

Хэдэн араб оронуудтай олон талын, үргэн харилсаатай болонхойбди. Түрүү араб гүрэнүүдэй хүшэр хүндэ байдалда ороод байха үедэнь, Советскэ Союзтай тогтооһон хани барисааниинь ехэ шухала дэмжэлтэ туһаламжа болоно гэжэ үйлэ хэрэгүүдэй ябаса харуулаа. Египедтэшье, Сиридэшье, Ирагташье, Йемендэшье энээн тухай һайн мэдэдэг. Египет Ирак хоёртой хани барисаан тухай договор баталанхайбди. Тиин тэрэнэй үндэһөөр эдэ оронуудтай харилсаагаа саашадань хүгжөөхэбди. Сири, Алжир болон бусад араб оронуудтай хани ёһоной холбоо харилсаа бэхижүүлхээр эрид шиидэнхэйбди.

Уласхоорондын байдал мүнөө ямар болоод байнаб гэхэдэ, бүгэдэ нийтын амгалан байдал бодото дээрээ тогтоохые эрмэлзэжэ байгаа бүхы хүсэнүүд Дүтын Зүүн зүгтэхи дайнай гуламтые усадхахын, араб гүрэнүүдтэ эсэргүү Израилиин эзэрхэг добтолгын хойшолонгуудые усадхахын түлөө хүсэлэл оролдолгоёо улам эршэдхэхэ ёһотой болобо. ООН-ой Аюулгүйн Соведэй мэдээжэ шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр Дүтын Зүүн зүгэй асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэй гэжэ олон гүрэнүүд тоолоно. Теэд гансал ингэжэ тоолоод лэ, ондоо юумэ хэнгүй байдагынь харамтай. Хэрбээ тиигэжэ тоолохынгоо хажуугаар тэдэ гүрэнүүд тодорхой политическэ хэмжээнүүдые абадаг һаань, Израиль тус асуудалые эбэй ёһоор гуримшуулха, араб арадуудай хуулита эрхые мэдэрхэ баатай болохо байгаа бшуу. Совет Союз тушаа хэлэхэ болоо һаа, энэ хэрэгтэ өөрынгөө хубита оруулхаар бэлэн байдагнай бүгэдэндэ мэдээжэ.

Һүүлэй үедэ Латиин Америкын олон оронуудтай бидэнэр яһала ехээр харилсадаг болонхойбди. Энэ хадаа тэдэ гүрэнүүдэй бэеэ даанхай байдалай бэхижэһэнэй, империализмда эсэргүү, демократическа нилээд ехэ хубилалтануудай тэндэ боложо байһанай үрэ дүн мүн. Баатарлиг революционно Кубын Латиин Америкэдэ политическэ талаар байдалаа нилээд бэхижүүлэн һайжаруулһаниинь энээнэй нэгэ үнэншэмэ тодо гэршэнь болоно. Кубын хүтэлбэрилэгшэ, манай хүндэтэ хани нүхэр Фидель Кастрые энэ зал соо мүнөөдэр бидэ амаршалжа байнабди.

Һаяхан Чилиин Республикын президент Сальвадор Альенде манай орондо хани ёһоор айлшалаад ошоо. Империализмда эсэргүү политикын, социальна дэбжэлтын замда эрид шиидэнгеэр ороһон энэ гүрэнние толгойлогшотой хэһэн хэлсээнэй үрэ дүн манай харилсаае хүгжөөхэ замда хэгдэһэн шэнэ ехэ алхам гэжэ тоолонобди. Латиин Америкын бусад оронуудай арадуудтай адли эрхэ сүлөөгэйнгөө түлөө хэжэ байгаа Чилиин арадай тэмсэлдэнь гүн талархалтайгаар ханданабди. Энэ тэмсэлынь амжалтаар түгэсэхэ гэжэ этигэнэбди!

Нүхэд! Хүгжэжэ байгаа олон оронуудтахи шэнэ, түрүү хүсэнүүд болон дотоодын хархис хүсэнүүдэй хоорондо хурса тэмсэл боложо байна. Тэрэ хархис хүсэнүүд газаа талаһаа, империализмын зүгһөө дэмжэлтэ абана гэжэ һайн мэдээжэ. Тиин дэлхэйн социализмтай харилсаагаа хүгжөөжэ байһан ябадалынь энэ тэмсэлэй нэгэ зүйл мүн болоно. Ямар нэгэн гүрэн доторхи элдэб социально-политическэ хүсэнүүдэй хоорондын хёмороо тэмсэл хадаа элдэб урбалта голирол-годо хүргэжэ болодог гэжэ үнгэрһэн сагай дүршэлшье, мүнөө үеын үйлэ хэрэгүүдшье харуулна. Бидэнэр энээниие һайн мэдэнэбди.

Гэбэшье урданай колони болон колони шахуу байһан оронуудай патриодууд национально-сүлөөрэлгын революциин нилээд һайн политическэ һургуули гараба. Тиин Советскэ Союз болон социализмын бусад оронуудтай тогтооһон хани барисааниинь империализмда эсэргүүсэн амжалтатайгаар тэмсэхэдэнь, сүлөөрһэн гүрэнүүдэй бэеэ даанхай байдалаа бодото һайнаар бэхижүүлхэдэнь ехэ туһа болоно гэжэ тэдэнэй тэмсэлэй һургаал харуулна.

Нүхэд! Али бүхы талаар бэе бэедээ ашатай туһатай холбоо, харилсаа тогтоохые хүсэжэ байгаа бүхы гүрэнүүдтэй Советскэ Союзай тиимэ харилсаа тогтоохоор бэлэн байһан тухайнь КПСС-эй XXIV съездын баталан абаһан эб найрамдалай программа дотор хэлэгдээ һэн. Харин Европо тушаа зорилго бүри тодорхойгоор найруулагдаа: энэ түби дээрэ түгшүүрилтэ байдал усадхажа, амгалан тайбан байдал тогтоохо тээшэ эрид эрьелтэ хэхэ гэһэн байна.

Энэ һанамжань дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй хамтаараа баталан абаһан һанамжатай гүйсэд таараддана. Бүхы дэлхэй дээрэ амгалан байдал тогтоохын түлөө тэмсэл хадаа коммунистнуудай нэгэн ниитэ ябуулгын гол зүйлынь мүн болоно гэжэ 1969 оной коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын зүблөөнэй документ дотор эли тодоор хэлэгдэнхэй.

XXIV съездын болоһонһоо хойшо оройдоол жэл хахадһаа үлүүхэн саг үнгэрбэ. Гэбэшье эб найрамдалай программын гол шухала зорилгонуудые бодото дээрэнь бэелүүлхын тулада манай парти болон Совет гүрэн ехэ юумэ хээ гэжэ найдамтайгаар бүри мүнөө баталан хэлэжэ шадаха байнабди.

Дэлхэйн хоёрдохи дайнай хойшолон боложо үлэһэн асуудалнуудые гуримшуулхын, дэлхэй дээрэхи политическэ байдал һайжаруулхын тулада бидэнэр нүхэд болон союзнигуудтаяа хамта ехэ юумэ хээбди. Олон буржуазна гүрэнүүдтэй, тэрэ тоодо капиталис Европын олонхи оронуудтай харилсаамнай һайжаржа, түгшүүрилтэ байдал һуларжа, али алиндаа ашатай туһатай холбоотой боложо байнхайбди.

СССР болон социализмын аха дүү оронуудай хүсэнэй болон нүлөөнэй улам түгэс болохо тума, эб найрамдалда дуратай манай политикын улам эдэбхитэй болохо тума, тэрэшэлэн мүнөө үеын дэлхэйдэ хэдэн ондоо шухала түрүү үйлэ хэрэгүүдэй хүгжэжэ байха үедэ олон капиталис гүрэнүүд иимэ бодото байдалые хараада абажа, политикаяа ябуулдаг болонхой. Энэ түбхын түрүүндэ Францида хабаадана. Тэрэ гүрэние толгойлжо байһан генерал де Голль, һүүлээрнь президент Помпиду Советскэ Союз болон бусад социалис гүрэнүүдтэй али алиндаа аша туһатайгаар харилсаха гэһэн тусхай хараа бүри хэдэн жэлэй үмэнэ һунган абаһан байгаа. Мүн энэ Германиин Федеративна Республикада хабаатай. Канцлер Брандтын толгойлдог энэ гүрэнэй правительствын ябуулжа байгаа зүйтэй зүб гадаадын политикань Европын байдалда нилээд ехэ нүлөө үзүүлөө. Мүн энэ Америкын Холбоото Штадуудта зарим тэды хабаатай. «Хүйтэн дайнай» үеын хуурмаг шанарта сурталнууд Америкын бүхы гадаадын политикын шэглэлые удаан саг соо тодорхойлжо байһан юм. Харин мүнөө эдэ сурталнуудые баримталхаяа болихо гэһэн һэдэлгэ харагдадаг болонхои.

Ондоогоор хэлэхэдэ, манай гүрэнэй хэлбэришэгүйгөөр ябуулжа байгаа эб найрамдалда дуратай политикань, үйлэ хэрэгүүдэй бүхы ябасань эбтэй эетэйгээр зэргэ оршолгын үндэһөөр социалис гүрэнүүдтэй харилсаагаа тогтоохо хэрэгтэй болоо гэһэн мэдэрэлдэ капиталис дэлхэйе удаа дараагаар хүргэжэ байна.

Европодо мүнөө үедэ бии байгаа хилэнүүд ойроо хүртэшэгүй гэһэн зүйлые батадхаһан СССР болон ФРГ-гэй Польшо болон ФРГ-гэй хоорондо баталагдаһан договорнууд, Баруун Берлин тушаа баталагдаһан хэдэн хэлсээнүүд, мүн мүнөөдэр ГДР-эй ниислэлдэ гар табигдаха ёһотой ГДР ФРГ хоёрой харилсаанай үндэһэ һуури тухай договор, ГДР-ые дипломатическа талаар гансаардуулха гэһэн һэдэлгын эсэслэн буруу һурэлгэ, — эдэ бүгэдэ эб найрамдал болон аюулгүй байдалай замаар Европын хүгжэжэ байһанай элитэ ехэ алхамууд мүн. Эдэ бүгэдэ гансал хэн нэгэнэй илалта бэшэ, харин уласхоорондын харилсаанда бодото байдалые зүбөөр сэгнэһэн хараа бодолой ехэ илалта мүн.

Европодо шиидхэгдээгүй уласхоорондын асуудалнуудай үшөөл бии байһаниинь ойлгосотой. Жэшээ болгон хэлэбэл, Мюнхенэй диктадые усадхаха, тэрэшэлэн ГДР ФРГ хоёрые ООН-до абаха шухала болобо. Эдэ асуудалнуудые шиидхэбэл, дайнай һүүлэй үедэ Европодо уласхоорондын харилсаае муудхаадаг байһан зүйлнүүдые амжалтатайгаар усадхаха арга олдохо һэн.

Дэлхэйн хоёр дайн баруун тээһээ, Европоһоо манда ерээ һэн гэжэ манай арад мэдэдэг. Бидэнэр 1941 оние мартадаггүйбди. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хосорһон манай оронoй хорин миллион хүн тухай дурасхаал совет хүн бүхэнэй зүрхэ сэдьхэлдэ нангинаар хадагалагдажа ябадаг. Европодо дайнай һүүлээр тогтоһон байгууламжые ойроо хүртэшэгүй болгожо батадхаха тушаа түүхэтэ хүдэлмэрие түгэсхэхэ зуураа эдэ бүгэдэ тухай һайн һанадагбди. Фашизмда эсэргүү сүлөөрэлгын тэмсэлдэ түйлагдаһан нэгэшье үрэ дүн хии талаар һалаагүй, агууехэ илалтын үрэ дүн улам батадхагдаа гэжэ мүнөөдэр хэлэхэ эрхэтэйбди.

Европодо бата бэхи амгалан байдал тогтоохо гэжэ дайнай һүүлээрхи бүхы жэлнүүдтэ оролдоо һэмди. Энэ оролдолгымнай аша үрэнь мүнөө харагдажа, совет арадые, эб найрамдал үнэтэй дээрэ тоолодог бүхы хүнүүдые баярлуулжа байна. Советскэ Союз саашадаашье энэ хараа шугамаа нэтэрүү шангаар үргэлжэлүүлхэ юм. Бидэнэр Францитай һайн харилсаатай болоһоноо үнэтэй зүйлдэ бододогбди. Тиин манай хоёр гүрэнэй нёдондо жэлдэ абаһан «харилсаа холбооной гол ёһонуудтай» тааралдуулан саашанхи харилсаагаа хүгжөөхэбди. Мүн элдэб талаар ФРГ-тэй холбоогоо улам һайжаруулан үргэдхэхэ гэжэ саашадаашье оролдохобди. Манай һайн хүршэ Финлянди, тэрэшэлэн Итали, Скандинавиин оронууд болон бусад гүрэнүүдтэй һайнаар харилсаха талаар олон хэрэгтэй зүйлнүүдые олоо һэмдн. Саашадаашье эдэ бүгэдые улам арьбажуулхаар бэлэмди. Мүн тэрэшэлэн Европын зарим оронуудтай харилсаамнай үшөө һайжараадүй байна. Хэрбээ тэдэнэй зүгһөө харилсаа һайжаруулха хүсэлэнгэй үзэгдөө һаань, бидэнэр тэдэнтэйшье харилсаагаа һайжаруулхаар бэлэмди.

Аюулгүй байдал болон харилсаа холбооной асуудалнуудаар Бүхэевропын зүблөө зарлахын түлөө социалис оронууд олон жэл соо тэмсээ юм. Иимэ зүблөөн Европын түүхэдэ шэнэ хуудаһа нээхэ ушартай. Энэ зүблөөн 1973 оной тэнгһээ хойшо бэшэ нээгдэхэ ёһотой гэжэ хэлсээн боложо байна.

Бүхэевропын зүблөөндэ шухала асуудалнууд шиидхэгдэхэ бэзэ гэжэ арадууд найдана. Тус зүблөөн Европодо амгалан байдал тогтоонижуулха гол шухала асуудалнуудые хаража үзэхэ, «хүйтэн дайнай» үедэ бии болоһон һэжэглэлгэ, айлга гэхэ мэтэнүүдтэ эсэс табижа, һайн ерээдүй байдалдаа европынхидай этигэдэг болохо арга олгохо бэзэ. Европодо оршодоггүй гүрэнүүд — США Канада хоёр энэ зүблөөндэ хабаадалсаха. Тиин тус зүблөөнэй үрэ дүн Европын гүрэнүүд болон тэдэ дурсагдаһан гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаанда туһатай һайн нүлөө үзүүлхэ бэзэ гэжэ һанахаар.

Энэ зүблөөндэ хабаадаһан бүхы гүрэнүүдтэ горитой ехэ аша үрэтэйгөөр тэрэниие үнгэргэхын түлөө оролдохобди.

Европын арадуудай аюулгүй байдалынь, СССР болон тэрэнэй союзнигуудай һанамжаар, ямар политическэ гол ёһонуудта түшэглэхэ ушартайб гэжэ бүгэдэндэ мэдээжэ. Энэнь ямар бэ гэхэдэ, гүрэнүүд хоорондын хилэнүүд ойроо хүртэшэгүй байха, дотоодын хэрэгүүдтэ оролсохогүй, бэеэ даанхай, тэгшэ эрхэтэй байха, хүсэ хэрэглэхэһээ гү, али тэрэниие хэрэглэхэ заналтаһаа арсаха ёһотой.

Экономикын болон соёл культурын талаар харилсан ажаллаха Европын программа зохёохо тухай асуудалнуудые хэлсэхээр саг болоо гэжэ һанагдана. СЭВ болон «Ниитэ дэлгүүр» гэдэг гүрэн хоорондын худалдаа наймаанай, экономическа эмхинүүд Европодо бии гээшэ. Тиин Европодохи харилсаанай асуудалай табигдахада, эдэ хоёр эмхинүүдэй хоорондо ажал хэрэгэй талаар ямар нэгэн түхэлэй харилсаанууд тогтожо болохо гү гэһэн асуудал гарана. Болохо бээз гэжэ һанамаар. Зүгөөр «Ниитэ дэлгүүртэ» ородог гүрэнүүдэй зүгһөө нүгөө талын гүрэнүүдые ямар нэгэн аргаар газаашалан гарзатуулха гэжэ оролдонгүйгөөр, энэ хоёр эмхиин хоорондо бодото байдалһаа дулдыдан холбоо байгуулжа, бүхы Европо дотор харилсан ажаллаха гэжэ эрмэлзэхэ хэрэгтэй.

Соёл культурын талаар харилсаха, илангаяа үзэл бодолнуудаа андалдаха, бэе бэедээ дуулгадаг мэдээсэлнүүдые үргэдхэхэ, арадуудай хоорондохи холбоо үргэдхэхэ асуудалнуудые баруун гүрэнүүдтэ ехэ шухалада тоолодог гэжэ хүнүүдэй нэгэнтэ бэшэ хэлэхэнь үзэгдэдэг. Энэ талаар манай зүгһөө ямаршье арсалта байхагүй гэжэ эндэ тон тодоор мэдүүлхыемни зүбшөөгты. Зүгөөр иимэ харилсаанай бэелүүлэгдэхэдэ, орон бүхэнэй бүрин эрхэ, хуули ёнонууд болон уг заншалнуудынь хүндэлэгдэдэг байха, мүн иимэ харилсаан арадуудые оюун бодолой талаар баяжуулха, тэдэнэй бэе бэедээ этигэлсэхэ ябадалые һайжаруулжа, амгалан тайбанаар, һайн хүршын ёһоор байха гэһэн үзэл бодолые батадхалгада туһалха ёһотой. Бидэнэр улам олон туристнараа андалдан аяншалуулха ёһотойбди гэжэ тоолонобди. Элдэб оронoй олониитэ зон бүри үргэн харилсаатай болохо ёһотой, залуушуул уулзажа байха ёһотой, элдэб мэргэжэлэй түлөөлэгшэд уулзажа хөөрэлдэхэ эрхэтэд бүлэг бүлэгөөрөөшье, ганса нэгээрэзэшье хилын саагуур аяншалха ёһотой гэжэ тоолонобди. Тобшоор хэлэхэдэ, «хүйтэн дайнай» ёһо бэшэ, харин бэе бэеэ хүндэлхэ, али алинайнгаа хэрэгүүдтэ оролсохогүй гэһэн ёһые баримталха байбал, дурсагдаһан харилсаануудые үргэдхэхэ арга боломжо ехэ гээшэ.

Европодо, түбхын түрүүндэ Европын түбтэ оршодог оронуудтахи зэбсэгтэ хүсэнүүд болон буу зэбсэгые хороохо хэлсээн хэгдэхэ ёһотой гэжэ мэдээжэ. Энэ хэлсээндэ һайнаар бэлэдхэжэ, тэрэниие үрэ ехэтэйгээр үнгэргэхэ хэрэгтэй гэжэ Советскэ Союз тоолоно.

(Үргэлжэлэлынь хоёрдохи нюурта).

*) Л. И. Брежневэй элидхэлэй эхинiинь газетымнай де... шин 22-ой номерто.

МОСКВА. ДЕКАБРИИН 21. КРЕМЛИИН СЪЕЗД НҮҮДЭЙ ОРДОН. КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй, РСФСР-эй Верховно Совет Социалис Республикануудай Союзай 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаан. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: суглаанай президиумдэ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев элидхэл хэжэ байна.

(Фототелеграфаар абтаба).

СОВЕТ СОЦИАЛИС РЕСПУБЛИКАНУУДАЙ СОЮЗАЙ 50 ЖЭЛЭЙ ОЙ ТУХАЙ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ элидхэлэй үргэлжэлэл

(Үргэлжэлэл. Эхиининь 1-дэхи нюурта).

Европодо эб найрамдал батадхаха гээшэ бүхы хүн түрэлтэнэй хуби заяанда хабаатай ехэ шухала, томо асуудал байна. Европо удаан сагай туршада шэнэ дайнай үүдхэгдэжэ болохо аюултай гуламта байһан юм. Тэрэнэй саашадаа иимэ байхаяа болихынь түлөө тэмсэнэбди. Хархис хүсэнүүд, милитаристнууд, элдэб эсын үһөө нэхэгшэд Европодохи бүхы үйлэ хэрэгүүдые хуушан зандань байлгаха гэһэн һэдэлгэһээ арсаагүй гэжэ эли мэдэнэбди. Гэбэшье энэнь хүсэлдэхэгүй. Энэ түби дээрэхи хүсэнүүдэй хубаарилгань эб найрамдалай болон амгалан тайбанаар харилсалгын хүсэнүүдэй талада байна бшуу. Тиин дайнууд Европын арадуудай ажабайдалһаа хэтэдээ зайсуулагдаха гэжэ этигэнэбди.

Советскэ Союз болон Америкын Холбоото Штадуудай харилсаан тухай хэлэбэл, КПСС-эй XXIV съезд энэ талаар манай бэелүүлхэ зорилгонуудые өөрынгөө шиидхэбэринүүд соо иигэжэ найруулһан байна:

«Эбтэй этэнгээр зэргэ оршохо гэһэн гол ёһые саашадаашье шууд бэелүүлхыень, капиталис оронуудтай али алиндаа туһатай холбоогоо үргэдхэхыень съезд КПСС-эй ЦК-да даалгана. Советскэ Союз мүн Америкын Холбоото Штадуудтай харилсаагаа һайжаруулхаар бэлэн байна. Юундэб гэхэдэ, энэнь Совет болон Америкын арадуудай аша туһатай тааралдахаһаа гадна, бүгэдэ ниитын амгалан байдалай аша туһада зохилдоно. Гэхэтэй хамта Советскэ Союз США-гай булимтархы ябуулгада, хүсэ баримталха политикада эсэргүүсэн эрид шангаар хододоо тэмсэхэ юм». Тон тодо зорилгонууд табигданхай гэжэ таанад харанат. Энэ болбол социалис гүрэнэй эб найрамдалда дуратай политикын ангиин хараа шугам мүн. Партиин Центральна Комитет, Совет правительство энэ хараа шугамые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлнэ.

Энэ оной хабар Москвада президент Никсонтэй хэгдэһэн хэлсээнүүд Совет-американ харилсаае хүгжөөлгэдэ ехэ алхам болоо юм.

Хоёр талын зүгһөө СССР болон США-гай хоорондохи харилсаанай үндэһэ һууриин хамтаараа тодорхойлогдоһониинь илангаяа ехэ удха шанартай. Мүнөөнэй ядерна сагай үедэ эбтэй этэйгээр зэргэ оршолгоһоо бэшэ ямаршье ондоо үндэһөөр энэ харилсаае тогтоохын аргагүй гэжэ хоёр талаһаа мэдэрэгдэһэн байгаа. Байгша оной майда гар табигдаһан тусхай Совет-американ документын гол удхань эгээл иимэ гээшэ.

Элдэб талаар харилсаагаа үргэдхэхөөр бэлэн байһанаа мэдүүлхэ зуураа хоёр талынхид хэдэн бодото хэмжээнүүдые абаһан байгаа. Эгээн дээдэ тушаалтадай уулзалгын үедэ, тэрэшэлэн тэрэнэй һүүлээрхи Совет-американ харилсаанай үедэ элдэб асуудалнуудаар абтаһан хэдэн хэлсээнүүд тухай эндэ хэлэнэб.

Ракетэнүүдтэ эсэргүүсэхэ, мүн добтолгын стратегическэ зэбсэгүүдэй талаар Советскэ Союз Америкэ хоёрой хоорондо түйлагдаһан хэлсээн буу зэбсэгэй эдэ тон мүнөөнэй, эгээл хүсэтэй янзануудые түүхэдэ эгээ түрүүшынхеэ материальна талаарнь хизаарлана. Теэд бидэнэр энээгээр дүүрэшэхээ байнагүйбди. Москвада түйлагдаһан хэлсээн саашадаа батадхагдажа хүгжөөгдэхэ ёһотой. Саг зуурын хэлсээе саг үргэлжын болгохо зам олохо гээшэ эдэ асуудалнуудаар үргэлжэлүүлэгдэжэ байгаа хэлсээнүүдэй гол зорилгонуудай нэгэн болоно. Буу зэбсэгые хизаарлахаһаа үргэлжэлүүлэн, тэдэниие удаа дараагаар хороожо эхилхэ, тэрэшэлэн буу зэбсэгэй шанар улам һайжаруулха ябадалда ямар нэгэн хаалта табиха тухай бодожо үзэбэл мүн лэ һайн байха байгаа.

Экономическа асуудалаар США-тай хэдэн хэлсээндэ гараа табяабди. Тэдэ хэлсээнүүдэй бэелүүлэгдэхэдэ, энэ талаар ехэ хэмжээгээр удаан сагта харилсан ажаллаха үндэһэ һуури олдохо байгаа. Гэхэтэй хамта энэнь СССР США хоёрой хоорондохи политическэ харилсаае һайжаруулха, бата бэхи эб найрамдал түйлаха гэһэн Советскэ Союзай гадаадын политикын гол уг зорилгые шиидхэхэ тээшэ нэгэ алхам болохо байгаа.

Хэрбээ хоёр гүрэн — СССР США хоёр — Москвада болоһон хэлсээнэй үедэ хамтаараа хараалһан замаараа үнэхөөрөө дабшаа һаань, эдэ хоёр ороной арадуудай, мүн бүгэдэ ниитын эб найрамдалай аша туһада Совет-американ харилсаае хүгжөөхэ талаар саашанхи хэлсээнэй үедэ шэнэ ехэ алхамууд түйлагдажа болохо гэжэ бодонобди. Гэбэшье тон ойрын сагта үйлэ хэрэгүүд ямар байхаб тусхайлбал Вьетнамда дай болюулха тухай асуудал ямараар шиидхэгдэхэб, — энээнһээ олон юумэн дулдыдаха гэжэ эндэ тон тодоор онсолон тэмдэглэхэ шухала.

Нүхэд! Эб найрамдалтай, һайн хүршэ байха, арадуудай хоорондо хани барисаа тогтоохо гэһэн манай политикын гол үндэһэ ёһонуудые баримталан, Советскэ Союз хамтаараа аюулгүйе сахиха байгууламжа Азида бии болгохо тухай һанал гаргаа. Энэ хадаа Хитадые «бариха» гү, али «хүреэлхэ» гэһэн зорилготой дурадхал гээд зарим ниислэл хотонуудһаа дуулдана. Эдэ үгэнүүд ямаршье үндэһэгүй. КНР хадаа энэ байгууламжын бүрин эрхэтэ хабаадагшань болохо ёһотой гэжэ һананабди.

Ерэхэ жэлдэ Советскэ Союз Япон хоёрой хоорондо шухала удха шанартай хэлсээн хэгдэхэ ёһотой. Дэлхэйн хоёрдохи дайнһаа үлэһэн асуудалнуудые гуримшуулха, манай хоёр ороной харилсаае договорой үндэһэтэй болгохо гэһэн зорилго энэ хэлсээнэй үмэнэ табигдана. Бүхы зүбшэгдэхэ асуудалнуудаар али алинай һанаанда таарамаар үгээ ойлголсохые эрмэлзэнэбди. Гэбэшье мүн Японой зүгһөө иимэ эрмэлзэлэй үзүүлэгдээ һаань лэ, хэлсээн һайн үрэ дүнтэй байха гэжэ эли мэдэхээр. Советскэ Союз Японтой бодото һайн хүршын харилсаа тогтоохые өөрынгөө зүгһөө хүсэнэ.

Тогтоһон түрүүшын жэлһээ эхилээд Советскэ Союз буу зэбсэг хуряахын түлөө тэмсэл ябуулна. Ядерна буу зэбсэгэй туршалгые хорихо, тэрэниие дэлгэрүүлэн тараахагүй, бактериологическа зэбсэг хорихо болон бусад асуудалнуудаар һүүлэй арбан жэлэй туршада хэдэн шухала договорнууд манай ороной эдэбхитэй хабаадалгатайгаар баталагдаа юм. Эдэ бүгэдэ буу зэбсэг хуряалгын түүхэдэ оройдоол эхин хуудаһанууд байһаниинь ойлгосотой. Энэ түүхын удаадахи бүхы хуудаһануудые, буу зэбсэгые бүгэдэ ниитээрээ, гүйсэд хуряаха гэһэн һүүлшын хуудаһан хүрэтэр бүгэдэ хамтаараа дүүргэе гэжэ бидэнэр бүхы правительствануудые, дэлхэйн бүхы арадуудые уряалнабди.

Уласхоорондын харилсаанда хүсэ хэрэглэхэгүй, ядерна буу зэбсэг хэрэглэлгые хэтэдээ хорихо тухай мүн лэ манай үүсхэлээр Генеральна Ассамблейн абаһан шиидхэбэри уласхоорондын ажабайдалда ехэ удха шанартай хэрэг болоо юм. Хүсэ хэрэглэхэгүй тухай, тэрэ тоодо бэе бэедээ эсэргүүгээр ядерна буу зэбсэг хэрэглэлгые хорихо тухай хоёр талын уялга ямаршье ядерна гүрэнтэй Советскэ Союз баталан абажа, договороор бэхилхээр бэлэн байна гэжэ бидэнэр ООН-ой дурсагдаһан шиидхэбэриин үргэлжэлэлынь болгон мэдүүлнэбди.

Империализмын дэлхэйдэхи нүлөө ехэтэй хүсэнүүд «хүсэ баримталан» политика ябуулха һэдэлгэһээ үшөө арсаагүй гэжэ бидэнэр бодото байдалые харахадаа һайн ойлгожо байнабди. Тэдэнэй зүгһөө үүдхэгдэһэн буу зэбсэг галзуу түргэнөөр бүтээлгэ үргэлжэлжэ, эб найрамдалда аюул ушаруулһаар. Бидэнэр болон манай союзнигууд энэ ушарһаа тусхай тобшолол хэнгүй байха аргагүй байһамнай ойлгосотой. Гэбэшье, манай гадаадын политикын эб найрамдалта хараа шугамынь хубилашагүй ба мүнөө үеын эрхэ байдалда булимтаралгын болон дайнай хүсэнүүдтэ эсэргүү тэмсэлдэ эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй ашаглаха арга боломжонь хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ болонхой. Советскэ Союз түгшүүрилтэ байдал һуларуулха, эб найрамдал бэхижүүлхэ гэжэ эрмэлзэхэ, уласхоорондын түгшүүрилые шангадхадаг гуламтануудые усадхаха гэжэ нэтэрүүгээр оролдохо, нүгөө талын ниитын байгуулалтын гүрэнүүдтэй тогтууритай һайн харилсаатай болохо гэжэ саашадаашье оролдохо юм. Хэрбээ манай политикын харюуда нүгөө талынхидай мүн лэ тиимэ политика ябуулаа һаань түгшүүрил һуларжа үгы болохо, харин зэргэ оршохо гээшэ гүрэнүүдэй хоорондо баримталха бүгэдын гурим болохо гэжэ бата найдамтайгаар хэлэжэ болоно. Тиигэжэ манай түби дэлхэй дээрэ үнэхөөрөө тогтууритай энхэ амгалан байдал мандажа, дэлхэйн шэнэ дайнай аюул зайсуулагдажа болохо юм. Энэ уг зорилго бэелүүлхэ хэрэгтэ манай партиин, манай Совет гүрэнэй гадаадын политика шэглүүлэгдэнхэй.

Хоёр байгуулалта болгошо капитализм социализм хоёрой хоорондо экономикыншье, политикыншье, тиинһээ тинтэрээ үзэл сурталай талааршье ангиин тэмсэл үргэлжэлжэ байха гэһэн бодолһоо КПСС үндэһэлдэг. Ондоо байха арганьшье үгы. Юундэб гэхэдэ, социализм капитализм хоёрой үзэл бодолынь, ангиин зорилгонуудынь тад харша, эбсэшэгүй юм. Гэбэшье түүхын ёһоор зайлашагүй энэ тэмсэл хододоо дайнай аюулда хүргэжэ байхаяа, аюулта зүрилдөөнүүдые үүдхэжэ, ямаршье хиналтагүйгөөр буу зэбсэг галзуу түргэнөөр бүтээхэ ябадалда хүргэдэг байхаяа болихо ёһотой гэжэ тоолонобди. Энээниие түйлэбал, бүхы дэлхэйн амгалан байдалда, бүхы арадуудай, бүхы гүрэнүүдэй аша туһада айхабтар сэнтэй хэрэг болохо бэлэй.

Эб найрамдал тогтонижоруулхые хүсэдэг бүхы правительствануудтай харилсахаар бэлэн байһанаа хододоо мэдүүлхэ зуураа Соведүүдэй орон эб найрамдалда дуратай дэлхэйн олониитэтэй, бүхы оронуудай арадуудтай харилсаа холбоогоо саг үргэлжэ дэмжэн үргэдхэдэг. Ниитын эмхинүүд болон олониитын хүдэлөөнүүдэй үмэнэ эб найрамдалай түлөө тэмсэхэ шэнэ шэнэ арга боломжонууд бии болоно. Совет олониитэ тэдэнэй туһатай ажал ябуулгада саашадаашье эдэбхитэйгээр хабаадалсаха. Эб найрамдалай түлөө тэмсэжэ байгаа арадуудай тэмсэлдэ нигээд болохо ёһотой эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй Бүхэдэлхэйн конгресс ехэ үүргэ дүүргэхэ гэжэ этигэнэбди.

Нүхэд! Мүнөө манай гүрэнэй алдарта ойе тэмдэглэхэ үедөө, СССР-эй һаяхан бии болоод банхада тэрэнэй гадаадын политикые тодорхойлһон иимэ зүйлые совет арадаар, Ленинскэ партяараа омогорхон уншанабди: «Совет республикануудай арадуудай аха дүүгэй ёһоор харилсалгын үндэһөөр байгуулагдаһан Союзна гүрэн бүхы арадуудтай эбтэй этэй байха гэһэн зорилго урдаа табина». Советскэ Союзай байгуулагдаһантай дашарамдуулан, «Дэлхэйн бүхы арадууд болон правительствануудта» гэһэн СССР-эй ЦИК-эй Президиумэй уряал соо иигэжэ хэлэгдэһэн байгаа. Саашань мүн лэ тэрэ уряал соо хэлэгдэнэ: «Дарлагдаһан арадуудай бодото союзнигынь байха зуураа Совет Социалис Республиканууд Союз бүхы арадуудтай эбэй ёһоной, хани барисаата харилсаатай байхые, экономическа холбоотой байхые хүсэнэ. Совет Социалис Республикануудай Союз бүхы дэлхэйн ажалшадай аша туһын түлөө оролдохо гэһэн зорилго урдаа табина. Балтиин, Хара болон Сагаан далайнуудһаа эхилээд, Номгон океан хүрэтэрхи асари ехэ газар дайда дээрэ манай гүрэн арадуудай хоорондо аха дүүгэй ёһоной барисаа, ажал хүдэлмэриин орон тогтоожо, бүхы дэлхэйн арадуудтай хани барисаата холбоотой болохын хойноһоо эрмэлзэн оролдоно».

Табин жэл үнгэрбэ. Эдэ оройдоол гоё үгэнүүд бэшэ байгаа гэжэ бүхы дэлхэй харана. Өөрынгөө мүндэлхэ үедэ тангариглаһан социализм болон эб найрамдалай тугтаа Советскэ Союз үнэн сэхэ байна. Тиин Советскэ Союзай табин жэлэй ойн баярта үдэр бидэнэр бүхы дэлхэйдэ дахин иигэжэ мэдүүлнэбди: Коммунис парти, манай гүрэн, совет арад эб найрамдалай болон арадуудай хани барисаанай политикын — Ленинскэ гадаадын политикын түгые бата найдамтайгаар, үндэр дээрэ сашадаашье үргэжэ ябаха!

IV. СОВЕТСКЭ СОЮЗ XXIV СЪЕЗДЫН ХАРААЛҺАН ЗАМААР ДАБШАНА

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Манай Эхэ ороной экономическа ба социальна хүгжэлтын дэлгэрэнгы программа хараалһан КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые совет арадай бэелүүлжэ эхилһээр хоёр жэл болобо. Съездын табиһан зорилгонууд хэм хэмжүүрэйнгээ талаар тон ехэ, бэрхэшээлтэйшье гээшэ. Теэд бидэнэр коммунистнууд һанаа амар һуудаг хүнүүд бэшэбди. Бидэнэр арад зонойнгоо ажаһуудалые һайжаруулхын тула, тэрэнэй зол жаргалтай байхын тула шадаал һаа юумэ ехээр хэхые, арга боломжынгоо зэргээр түргөөр бүтээхые оролдонобди. Энэ хадаа манай партиин онсо илгаануудай нэгэн мүн.

Ондоо нэгэ илгаань юуб гэхэдэ, парти арадай аша туһын түлөө гансахан тэмсэнэ бэшэ, энэ тэмсэлдэ ажалша олониитэ зониие бодхоохо, өөрынгөө хойноһоо элсүүлэн дахуулжа шададаг гээшэ. Арад зомнай өөрынгөө эдэбхи, ажалай баатаршалгануудаар партидаа харюусадаг байна.

Һайндэрэй урда тээхи эдэ һарануудта ниитэ политическэ ба ажалай эдэбхи үүсхэл олон ба ондо ондоонууд. СССР-эй 50 жэлэй ойн һайндэрые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө дэлгэрһэн мүрысөөнэй үедэ ороноймнай элдэб заха хизаарнуудта, промышленность, барилга, транспорт ба хүдөө ажахын элдэб һалбаринуудта һайшаал эхэтэй эдэбхи үүсхэлнүүд гараһан байна. Үйлэдбэриин олон коллективүүд, городуудай, область болон хизаарнуудай ажалшад ажалай бүтээсые дээшэлүүлһэнэй ашаар жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэхэ, предприяти болон агрегадуудай проектнэ хүсые болзорһоонь урид ашаглаха, хүдэлмэрилэгшэдэй тоо олошоруулангүйгөөр продукци үйлэдбэрилгээ дээшэлүүлхэ гэһэн уялгануудые абанхай. Газар тарялангай ажалшад гүрэндэ түсэбһөө гадуур ороһо таряа ба хлопок тушааха гэһэн уялга абаһан байна. Хүнгэн промышленностьдо «мянгатанай договор», «15 республика — габшагай ажалай 15 вахта» гэһэн уряа доро ажалай мүрысөөнэй шэнэ формо бии болоо. Эдэ бүгэдэ, нүхэдүүд, арад зоной эдэбхи үүсхэлэй ёһотой бурьялма булаг, манай общественн ажабайдалай хүсэнэй дундаршагүй эшэ үндэһэн болоно.

Коммунис байгуулалта хадаа ажалай ёһотой баатарнуудые, манай, совет ажабайдалые бии болгодог хүнүүдые мүндэлүүлнэ. Тэдэ хүнүүд үнэн сэхэ ажалай, ажалда коммунис ёһоор хандалгын эрхим һайн үльгэр жэшээ харуулна. Арад зоной хэрэгтэ өөһэдынгөө бүхы хүсэ шадал, хамаг бэлиг шадабарияа үгэдэг манай түбшэн даруу зантай, шэн зоригтой ажалшадые эндэ, энэ трибуна дээрэһээ нэрээрнь нэрлэхэ дуран хүрэнэ. Теэд яахаб, нүхэд, бултыень нэрлэжэ, захада гарахын аргагүй ха юм. Тиимэ хүнүүднай хэдэн мянга, хэдэн арба мянга. Манай Эхэ орониие өөрынгөө хэрэг ажалаар алдаршуулжа байһан ажалай түрүүшүүлгүй нимэ коллектив, район, округ, область, хизаар, тиимэ республика үгы ха юм. Манай Эхэ ороноймнай гайхамшагта хүбүүд ба басагадууд, гэдэнэр коммунизм байгуулагшадай түрүү зэргэдэ ябана. Тэдэнэй үльгэр жэшээе олон миллион ажалшад халан абана. Совет хүнүүд тэдэнээрээ омогорхон баясана, тэдэнээ алдаршуулна. Тэдэнтэй зэргэ ябахые оролдоно.

Ажалшадай һайн һайхан эдэбхи үүсхэлнүүдэй бүхы орон доторнай бүгэдын шадабари болохын тула партиин Центральна Комитет, партийна, советскэ, профсоюзай ба комсомолой организацинууд нютаг бүхэндэ ехэ юумэ хэһэн байна. Һүүлэй һарануудта тарялангай полинууд дээрэ болоһон асари ехэ тэмсэлэй түргэн мэдээнүүд тушаа хэблэлэй хуудаһанууд, телевидени ба радио-дамжуулга һануулна. Ороноймнай бүхы заха хизаарнуудһаа ажалшадай элдэб отрядууд ажалай мүрысөөндэ түйлаһан илалта тухайгаа элидхэһэн байна.

Соведүүдэй ороной ажалшадай хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ, алдарта ойгоо ажалай эрхим һайн бэлэгүүдээр угтаһаниие СССР-эй 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн бүхэсоюзна мүрысөөнэй урд дүнгүүд харуулна. Мүрысөөндэ илалта түйлагшадай амжалтануудые Эхэ оромнай үндэрөөр сэгнэбэ. КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВЦСПС-эй ойн баярай Хүндэлэлэй тэмдэгээр ажалшадай 3 мянгаһаа дээшэ коллектив шагнагдаа. Нүхэдүүд, шагналда хүртэгшэдые амаршалаад, совет арадай аша туһада шэнэ амжалта түйлахыень тэдэндэ хүсэел!

Промышленностиин гол һалбаринуудта горитойхон ургалтын түйлагдаһаниие харуулһан үрэ дүнтэйгөөр табан жэлэй хоёрдохи жэлые түгэсхэжэ байнабди. Гансахан 1972 ондо үйлэдбэрилэгдэһэн промышленна продукциин хэмжээн дайнай урда тээхи бүхы табан жэлнүүдэй үеынхиһөө хоёр лахин ехэ болоно гээд эндэ гансахан жэшээ харуулхада болоно. Ороноймнай фабрика, заводууд 1971—1972 онуудта түрүүшын наймадахи табан жэлэй түрүүшын хоёр жэлэй үеынхиһөө нэгэ хахад дахин ехэ продукци үйлэдбэрилһэн байха юм.

Энэ хоёр жэлэй туршада совет арадай зохёон байгуулхы ажал ябуулга олон шэнэ түйлалтануудаар тэмдэглэгдэнхэй.

Енисей мүрэн дээрэ баригдаһан, дэлхэй дээрэ эгээл томо Красноярскын 600 миллион киловатт хүсэтэй ГЭС «эрхим» гэһэн сэгнэлтэтэйгээр дүүрэн хүсэндөө оруулагдаа. Красноярскын ГЭС-эй үйлэдбэриин хүсэн хилын саанахи эгээл томо гидроэлектростанциин хүсэнһөө гурба дахин ехэ болоно. Москваһаа холо бэшэ, хуушанай Тверскойн газар дээрэ баригдаһан Конаковска ГРЭС дүүрэн хүсэндөө оруулагдаба. Һүүлэй жэлнүүдтэ ашаглагдаһан энэ станциин 2 миллион 400 мянган киловатт, Ладыжинска ГРЭС-эй, Саратовска ГЭС-эй, Эстониин ГРЭС-эй хамта дээрэ 4 миллион киловатт — дүн хамтадаа Советскэ Союзай европейскэ хубиин энергетическэ ажахыда горитойхон нэмэлтэ боложо үгэнэ.

Тольятти городто баригдаһан СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ Волжско автомобильна заводой хоёрдохи ээлжээн 1972 оной январьда ашаглагдажа эхилээ. Һайндэрэй урдахана гурбадахи ээлжээнэй барилга дүүргэгдэбэ. Мэргэжэл һайнтай хэдэн арбаад мянган хүдэлмэришэд, технигүүд, инженернүүдэй ажаллажа байһан мүнөө үеын энэ предприяти жэл соо 660 мянган хүнгэн машина бүтээн гаргаха шадалтай. Энэ хадаа манай автомобиль бүтээлгэдэ ехэхэн түйлалта болоно.

Нүгөөдэ ехэ гигант — хүндэ ашаа зөөхэ автомобильнуудые бүтээхэ заводой барилга Кама мүрэнэй эрьедэ үргэн далайсатайгаар эхилэнхэй.

Ороноймнай нефтяной ба газова промышленность түргэн дабшасатайгаар хүгжэжэ үргэлжэлһөөр. Совет хүнүүд Баруун Сибириин, Казахстан ба Узбекистанай байгаалиин газар дорохи хэбтэшые найдабари ехэтэйгээр тодорхойлжо, дундаршагүй баялигыень абана. Үнгэрһэн хоёр жэл соо гансахан нефть абалгамнай дүшэн дүрбэ хахад миллион тонноор дээшэлээ. Энэ тоо СССР-эй 1950 ондо абаһан нефтиин бүхы хэмжээнһээ ехэ болоно. Иимэл даа манай ургалтын темп, манай хүдэлмэриин хэм хэмжүүр!

Мүнөө манай хүдөө ажахы тухай. Нүхэдүүд, хүдөө ажахын үйлэдбэридэ найдамтай ургалта хангахын тула манай парти, гүрэн ба бүхы совет арад хүсэ шадалаа ехээр элсүүлнэ гэжэ таанад һайн мэдэнэт. 1965 оной мартын Пленумэй ба партиин һүүлэй хоёр съездын шиидхэбэринүүдэй үндэһэ һуури дээрэ наймадахи табан жэлэй үедэ ехэ юумэн хэгдэһэн байна.

Бүхыдэнь хэлэхэдэ, хүдөө ажахын үйлэдбэриие дээшэлүүлхэ хэрэгтэ хүдөө нютагуудай ажалшадай урмашуулга бии болгожо, таряан ба мал ажалые ашаг үрэтэй болгохо талаар тусхай дабшалта түйлажа шадаабди. Колхоз, совхозуудай материально-техническэ база ба экономико бэхижээ, ороһо таряанай ургаса ба мал ажалай ашаг шэмэ нилээд дээшэлүүлэгдээ.

Эдэ бүгэдэ тус асуудалай экономическа талань мүн. Нүгөөдэ, баһал шухала, социальна талань юуб гэхэдэ, эдэ жэлнүүдтэ хүдөө нютагуудай ажалшадай, совет арадай горитойхон хубиин ажаһуудал нилээд ехээр һайжаруулагдаа.

Комплексно оньһожоруулга, химизаци ба газарай үрэжэл һайжаруулга — хүдөө ажахын талаар партиин мүнөө үеын политикын гол гурбан хуби мүн. Энэ хэрэгтэ бидэнэр урдань хүдөө ажахыда хэзээдэшье һомолоогүй ехэ мүнгэ зөөри табинхайбди. Бүхы шэглэлээр хараалагдаһан түсэбүүднай амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байна. Мүнөө үедэ ороноймнай бүхы тракторна заводууд ба хүдөө ажахын машина бүтээлгын заводууд шэнэдхэн хубилгагдажа, хүдөө ажахын техникын шэнэ түхэлэй үе — бүри ехэ хүсэтэй, үндэр бүтээсэтэ техникэ бүтээлгэ бэелүүлэгдэжэ байна. Энэ табан жэлдэ орон доторнай минеральна үтэгжүүлгэ үйлэдбэрилгэ 1,6 дахинаар дээшэлүүлхэ гэжэ хараалагданхай. Советскэ Союзай элдэб районуудта газар уһалха ба хатааха хүдэлмэринүүдые улам үргэдхэхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ.

Хэнэйшье мэдэһээр, байгаалиин уларилай талаар 1972 он хүндэ хүшэр жэл байба. Саһагүй хүйтэн үбэлэй һүүлээр ороноймнай олохон районуудта үзэгдөөгүй ган гасуур болоо. Ороноймнай европейскэ хубиин ехэ хэмжээнэй талмайда таригдаһан ороһото ба бусад ургамалнууд хосорһон байха юм.

Иимэ бэрхэшээлтэ үедэ партимнай шухала бүхы хэмжээнүүдые абаа гээшэ. Партиин хүтэлбэри доро хэдэ миллион совет хүнүүд мүнөө үеын хүсэтэ техникэ ашаглан, байгаалиин бэрхэшээлтэй эрид шууд тэмсэжэ ороо. Ургууһан таряагаа түргөөр, гээлтэ хорлолтогүйгөөр хуряахын, малаа тэжээлээр хангахын тула бүхы хүсэеэ элсүүлһэн байгаабди.

Баян ургаса ургууһан Казахстан, Сибирь болон Ураалай хэдэ хэдэн областьнуудай ажалшадта онсо харюусалга тудаһан байна. Эндэ гэнтэ хүйтэржэ, саһанай ороо һаа, ургасын гээлтэ хоролтодо орохо байһан ушарһаа хуряалгын хүдэлмэриие түргэн болзор соо дүүргэхэ хэрэгтэй болоо. «Нэгэшье час удаарха болохогүй, нэгэшье грамм гээлтэдэ оруулхагүй!» гэһэн уряа доро ороноймнай зүүн зүгэй районуудай хүдөөгэй ажалшадай дунда хүдэлөөн дэлгэрээ. Ороһо таряанай түлөө ёһотой шанга тэмсэл болоо.

Сибирягууд, ураалайхид, Казахстанай ажалшад нэрэ түрэдөө хүрөө, оронойнгоо этигэл найдабариие һайнһаар харюулаа. Тэдэнэр баян ургаса ургуулаад, тэрэнэйнгээ хуряалга дээрэ шэн габьяатайгаар ажаллажа гараба. Казахстанай хүдөө ажахын хүдэлмэришэд Эхэ орондоо 17 миллион тонно гэхэ гү, али миллиардһаа дээшэ пүүд ороһо таряа үгэбэ. Сибирь болон Ураалай таряашад гүрэнэй амбаарта 17 миллион шахуу тонно таряа, тиихэдэ гансахан Алтайн хизаар 5 миллионһоо дээшэ тонно таряа оруулаа. Россиин Федерациин түбэй ба урда зүгэй, Украинын область болон автономно республиканууд, Белорусси, Молдавиин, Балтика шадарай республиканууд, Закавкази ба Дунда Азиин колхоз болон совхозууд эмхи гуримтайгаар, габшагайгаар ажаллаһанайнгаа ашаар муу бэшэ ургаса суглуулжа, гүрэндэ ороһо таряа худалдаха түсэбүүдээ үлүүлэн дүүргэжэ шадаа.

Иигэжэ орон доторнай абтаһан ороһо таряанай ниитэ хэмжээн 168 миллион тонно гэхэ гү, али 10,3 миллиард пүүд болоо. Энэ хадаа наймадахи табан жэлэй дунда зэргээр нэгэ жэлдэ суглуулагдаһан ороһо таряанай хэмжээнһээ нэгэ бага дээшээ болоно. Гүрэндэ худалдагдаһан ороһон 60 миллион тонно. Энэ хадаа хубилгагдахагүй түсэбэй хэмжээндэ хүрөө, гэбэшье, бараг хангалтатай эрхэ байдалда бидэнэй абахаар хараалһанда арай хүрэжэ шадаагүй.

Манай шадамар бэрхэзэр хлопок ургуулагшад тухай онсо хэлэнгүй гарахын аргагүй. Тэдэнэй ажал энэ жэлдэ бэрхэшээлнүүдтэй тохёолдоһон гээшэ. Байгаалиин эрхэ байдал мүн хлопогтошье муугаар нүлөөлөө. Теэд ороноймнай сагаан алта абагшадые тиимэ байдал айлгаагүй. Дунда Азиин, Казахстан ба Азербайджанай хлопок ургуулагшад партийна суглаан, үйлэдбэриингөө зүблөөн, Ташкентдэ болоһон республика хоорондын уулзалга дээрэ үндэр уялгануудые абаһан байгаа. Тэдэнэр баян ургасын абтаһан нёдондо жэлэйхиһээ ехэ хлопок абахабди гэжэ арад зондоо үгээ үгэһэн. Тэрэнь долоон миллион зуун гушан таба мянган тонно. Тэсэбэри ехэтэйгээр, шэн зоригтойгоор ажаллажа гараа. Хэлэһэн үгэдөө нэрэтэй түрэтэйгөөр хүрэжэшье шадаа. Абаһан уялгануудаа дүүргээ, үлүүлээшье. Энээнһээ урдахи бүхы сагайхиһаа ехэ хлопок хуряагдаа гээшэ. Гүрэндэ 7,3 миллион тонно худалдагдаа. Тэрэ тоодо гансахан Узбекистан 4 миллион 700 мянган тонно худалдаа.

Нүхэдүүд, Эхэ ороноймнай колхоз, совхозуудай хүдэлмэришэд арад зонойнгоо хэрэглэмжые гүнзэгыгөөр ойлгожо, партиингаа уряада бодото хэрэгээр, ажалай габьягаар харюусана гэжэ хэлэхэ бидэнэр дүүрэн арга боломжотойбди. Энэ баатаршалгыень партимнай, совет арад үндэрөөр сэгнэнэ. Хүдөө ажахын олон түрүүшүүл һаяхан орден ба медальнуудаар шагнагдаба, тэдэнэй олондонь Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгогдоо гээд тэмдэглэхэдэ урматай байна. Эрхим түрүү эдэ ажалшадта алдар соло!

Нүхэдүүд, манай Эхэ ороной хэды ехээр урган хүгжэһые, манай хүгжөөгдэнги социалис общественн бата бэхи, элүүр энхэ байһаниие хүдөө ажахыда тон таагүй байһан энэ жэлэй дүй дүршэл үшөө дахин эли тодоор харуулба.

Революциин урда тээхи гү, али Совет засагай түрүүшын жэлнүүдтэ иимэ хэсүү бэрхэшээлтэ үбэл ба ута уняагай ган гасуурай тохёолдоо һаа, ороноймнай олохон районуудта эгээл муу хойшолонтой үлэсхэлэн байдал, хёо тохёолдохо һэн. Мүнөө тиимэ бэрхэшээлнүүдые дабан гараха шадалтай байһыемнай ажабайдал харуулна. Урдань бусалтагүй панхарууталгаар түгэсэдэг бэрхэшээлнүүд мүнөө хүндэшье һаа, манай хүгжэлтын зам дээрэ дабагдажа гарамаар хаалта болоно.

Эрдэмтэд болон мэргэжэлтэдэй тооложо үзэһэнэй ёһоор 1955 оной агротехникын хэмжээгээр байгаалиин энэ жэлэй эрхэ байдалда бидэнэр мүнөө таряа тариһан бүхы талмай дээрэһээ 90 шахуу миллион тонно ороһо абаха байгаабди. Энэ жэлдэ бидэнэр 168 миллион тонно абабабди, энэмнай бага бэшэ амжалта гээшэ. Энэ хадаа газар тарялангаа һайнаар ашаглаһанай, колхозниггуудай, совхозуудай хүдэлмэришэдэй, агрономуудай ажалай эмхидхэлэй үрэ дүн, манай промышленностиин хүдөө ажахыдаа хүргэһэн ехэ туһаламжын үрэ дүн, хүдөө ажахыгаа хүгжөөхэ талаар бидэнэй бултанаймнай оролдолгын аша үрэ мүн болоно.

Зүгөөр, ороһото ургамалнуудай ба хартаабхын ургасын бага дээрэһээ бидэнэрэй нэгэ бага хохидолдо ороһомнай мэдээжэ. Гэбэшье, тэрэ гээлтэмнай хүдөө ажахыда, мүн промышленностьдашье үсэд шанга ажалай ашаар хүсэлдүүлэгдэхэ байна. Хүсэлдүүлэгдэхэ ёһотойшье. Бэрхэшээлнүүдэй бии байһанда арсалта байхагүй, гэбэшье, ороноймнай ажабайдал ба тэрэнэй хүн зоной байдал һуудалда ямаршье һаад тохёолдуулагдахагүй байна. Хүн зоной эрилтэ хангалгые хэрэгтэй хэмжээндэ байлгахын тула бидэнэр саашадаашье зохихо хэмжээнүүдые абахабди.

Нүхэдүүд, хүдөө ажахын материально-техническэ баазые бэхижүүлхэ хэрэгтэ зорюулагдаһан партиин хараа шугамай зүб байһаниие үнгэрһэн жэл бүхы талаһаань гэршэлэн харуулба. Тиихэ зуураа хараалагдаһан хэмжээнүүдые бодото дээрэнь түргөөр бэелүүлхэ, энэ талаар хүсэ шадалаа элсүүлэн арьбадхаха шухала байһаниие эли тодоор харуулна.

Агротехникын бүхы эрилтые сахидаг, үрэһэнэй хэрэгые һайнаар табиһан, үтэгжүүлгэнүүдэй зүбөөр хэрэглэгдэдэг, уһанай ажахын түхеэрэлгэнүүдэй ашаглагдадаг ажахынуудта байгаалиин таагүй уларилһаа багаар хохидолдо ородог байһаниие энэ жэлэй дүй дүршэл харуулба. Богонёор хэлэхэдэ, ажал хэрэгээ һайнаар ябуулһан газарта, ган гасуурай хойшолон тиимэ хүндэ хүшэр байгаагүй. Иимэ болоод байхада, нүхэдүүд, байгаалиин байгаалиараа, ажал ажалараа, ажахыгаа эрхим һайнаар хүтэлбэрилхэ арга, эдэбхи ехэтэй, шэн зоригто ажал ган гасууртай тэмсэхэ эрхим зэбсэг мүн болоно.

Манай хүдөө ажахые мүнөө сагай техникын арга боломжонуудта, коммунис байгуулалтын эрилтэнүүдтэ үнэхөөрөө харюусахаар хэм хэмжээндэ хүрэтэр хүгжөөлгэ — партиин табиһан уг зорилго болоно. Хүдөө нютагуудай ажалшадай эмхитэй һайн хүдэлмэреэр, хүдөө нютагуудта промышленностиин зүгһөө улам ехээр үзүүлэгдэжэ байгаа туһаламжа дэмжэлгээр, партиин хүтэлбэри доро бүхы арад зоной гаргадаг оролдолго хүсэлэлгөөр энэ уг зорилгоё шиидхэнэбди.

Промышленность ба хүдөө ажахыда хүдэлмэрилдэг совет хүнүүдэй оролдосотой нэтэрүү хүдэлмэри, тэдэнэй ажалай түйлалтанууд лэ партиин съездын һайшааһан, арад түмэнэй баян дэлгэр байдал улам хүгжөөхэ дэбжээхэ программые сэхэ шууд дүүргэхэ арга олгоно. Иимэ шэглэлээр бэелүүлэгдэһэн олон хэмжээ ябуулганууд тухай һайн мэдэжэ байнат, нүхэдүүд. Эндэ хоёрхон тоо дурдахамни: 1971—1972 онуудта 34 миллион шахуу хүн дээшэлүүлэгдэмэл салин хүлһэ, пенси ба стипендинүүдые абаһан байна. Энэ үе соо 23 миллион шахуу хүн шэнэ байрануудта нүүжэ ороо.

Тиимэ болохолоороо, Советскэ Союзай экономическа хүсэ шадал бүхы дээрээ һүртэй ехээр ургаа — энэ ушар бидэнэр бүгэдые баясуулангүй байха аргагүй. Энээн тухайда ойн ехэ баярай үдэр омогорхолтойгоор хэлэжэ шадаха, хэлэхэ ёһотойшье байнабди. Гэхэ зуура, ехэ һайндэрнүүдэй үеэр, мүн ажалайшье юрын үдэрнүүдтэ түйлалтануудһаа гадна, мүн манай дутуу дундануудые һайн харадаг, тэдэниие дары усадхаха ябадалда арад зоной анхарал хандуулдаг, оролдолго хүсэлэлгэ элсүүлдэгбди. Гэхэ зуура дутуу дундануудай манда үшөөл бии байһаниинь гэмшэлтэй.

Эдээн тухай мүнөө тодорхойгоор тоолон дурдаһанай хэрэг бии аал даа. Юундэб гэхэдэ, бидэнэр, коммунистнууд — өөһэдынгөө ажал хэрэгтэ шүүмжэлхы ёһоор хандадаг хүнүүд эдэ дутуу дундануудай тухайда нэгэнтэ бэшэ сэхэ шууд, тодорхойгоор хэлэһэн байхабди. Тэдэ дутуу дундануудай эгээн горитойнь гэбэл, дотоодын баян нөөсэнүүд, эршэ ба шанарта хабаатай ушарнууд арадай ажахые хүгжөөлгын хэрэгтэ мүнөө хүрэтэр хүсэд бэшээр, үрэ багатайгаар хэрэглэгдэдэг байна. Хэдэ хэдэн һалбаринуудта, олохон предприятинууд, барилганууд, колхозууд болон совхозуудта хүсэ гаргалга, тэрэшэлэн түүхэй эд ба материал гаргашалга удаанаар хороогдоно.

Мүнөөнэй гол зорилго юуб гэхэдэ, хараа шэглэлээ шууд хубилгаха, ажахы эрхилэлгын үрэ ехэтэй онол аргануудта гол анхарал хандуулха, тиин экономикын ашаг үрэ эрид дээшэлүүлхэ шухала болоно. Юун тухай хэлэгдэнэб гэхэдэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй, научно-техническэ дэбжэлтэ түргэдхэһэнэй үндэһөөр, хүдэлжэ байгаа предприятинуудые бүри хүсэд дүүрэнээр ашаглаһанай, ажахыда табигдаһан түхэриг бүхэнһөө, хэрэглэгдэдэг металлай, түлишын, цементын, үтэгжүүлгын тонно бүхэнһөө оруулагдадаг ашаг үрые бүри ехэ болгоһоной үндэһөөр экономическа ургалта улам нэмээхэ шухала.

Энэ хадаа партиин XXIV съездын эрилтэ табиһан, экономическа политикадай хубилалтын гол удха болоно. Энээнэй үндэһөөр лэ мүнөөнэй табан жэлэй туршада арадай ажахын үзэ... табигдаһан асари ехэ зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэжэ болохо байна. Экономикын ашаг үрэ дээшэлүүлһэнэй үндэһөөр лэ нэгэн доро ажалшадай баян дэлгэр байдал нилээд һайжаруулха, ерээдүйдэ ажахын хурдан түргэнөөр хүгжэхэ арга боломжо, ороной хамгаалхы хүсэ шадалые зохихо хэм хэмжээндэнь байлгаха эрилтэ хэрэглэмжэ хангахын тула хүсэд хүрэхэ зөөри, хэрэгсэлнүүдые олохо болохо.

Табан жэлэй түсэбэй даабаринуудые дүүргэхын тула, эршэмтэй шангаар ажаллаха, тон ехэ хүсэ гаргаха, һайн эмхидхэлтэй байха, хараалагдаһан зорилгонуудые шиидхэлгэдэ боломжотой шадамараар, зоримгойгоор хандаха шухала гэжэ парти һайн мэдэһэн байгаа. Тиимэл ушарһаа ажахынгаа бүхы ябуулгые бүри дүүрэн хэм хэмжээндэ гаргаагүй һаа, экономикын ашаг үрэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ тад доогоор хандаагүй һаа, табигдаһан зорилгонуудые шиидхэхэмнай бэрхэтэй гэжэ нэгэнтэ бэшэ тусхайлан тэмдэглэгдэһэн байха. Гэхэтэй хамта, баримталан бэелүүлхэ ёһотой гол шэглэлнүүдшье мэдээжэ. Энэмнай — түсэблэлгые, хүтэлбэриин бүхы гурим ёһонуудые улам нарижуулан һайжаруулха ябадал болоно. Энэмнай — хүсэлэл гарган дүүргэхэ, нөөсэ арга боломжонуудые элсүүлэн хэрэглэхээр, ехэ ашаг үрэтэйгөөр хүдэлмэрилхөөр түсэб хараалхые министерствэнүүд ба предприятинуудые баадхаха экономическа эрхэ нүхэсэл хангаха шухала байна. Манай Госпланай, министерствэнүүд болон засагай бусад зургаануудай ажал ябуулгые эрхилхэ арга боломжонь мүн нилээд ехэ.

Ажахын хүдэлмэриин элдэб участогуудые хүтэлбэрилхэ партиин этигэл найдабарида хүртэһэн хүнүүд энэ хүтэлбэриин онол арга саг үргэлжэ нарижуулан һайжаруулха зэргэтэй. Эдэнэр эдэбхи үүсхэл ехээр гаргаха, тиихэтээ хамта научно-техническэ дэбжэлтээр элирүүлэгдэһэн бүхы арга боломжонуудые хаһа саг соонь хэрэглэхэ ёһотой. Дутуу дундануудта, ажалдаа ханалтгүйгөөр хандадаг ямаршье ушарта эбсэшэгүй большевик ёһоор хандаха, эгээн бага хүсэ ба зөөри гаргаад арадай ажахыда эгээн ехэ ашаг үрэ түйлахын түлөө партиина ехэ харюусалгатай байһанаа мэдэрхэ гээшэ хүтэлбэрилэгшэ бүхэндэ зайлашагүй шухала шэнэ шанар болохо ёһотой.

Нүхэдүүд! СССР-эй ойн баярые Шэнэ жэлэй урда тээхэнэ тэмдэглэжэ байнабди. Гарахаяа байгаа жэл онсо шухала удха шанартай — энэмнай табан жэлэй түсэбэй гурбадахи, олон талаараа шиидхэхы жэл болоно. Зорилго юуб гэхэдэ, СССР-эй Верховно Соведэй сессиин һаяхан баталһан ерэхэ жэлэй түсэбтэ гол даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхэһээ гадна, мүн тэдэниие нилээд үлүүлхэ, саада жэлнүүдтэ шухала нөөсэ бии болгохо хэрэгтэй байна.

Иимэ юумэн ямар аргаар түйлагдажа болохоб? Энэ хэлэгдэһэн ехэ арга боломжонуудаа ашаглаһанай үндэһөөр түрүүшын ээлжэндэ түйлагдаха. Элэмнай арбалалта алмалта хэхэ гурим наринаар сахиһанай, дүүргэгдэхэ ёһотой баримтануудта хүсэ ба зөөри элсүүлэн хамтадхаһанай, ажалай журам бэхижүүлһэнэй, хүдэлмэриин эмхидэл һайжаруулһанай үндэһөөр бүтээгдэхэ ёһотой.

Энэ тэдыгээр үшөөл дүүрэхэгүй байна. Станогууд дэргэдэ гү, али поли дээрэ, мал ажалай фермэдэ, эрдэм шэнжэлэлгын институтда гү, али улад зоной хэрэглэмжэ хангадаг газарта ажаллажа хүнүүдэй энэ хэрэгтэ үнэн зүрхэнэй оролдолго гаргаагүй һаань, ямаршье һайн түсэбүүд дүүргэгдэхэгүй бшуу. Эршэ зоригтойгоор эмхидхэл түгэсөөр ажаллахаһаа гадна, өөрынгөө орондо, социалис Эхэ орондоо эмээхэйгээр хандаһан... хамшаг юумэнүүд түйлагдажа шадагдаха байха. Түрүүшын табан жэлнүүдэй үеэр, Эхэ ороноо хамгаалгын Агуу дайнай жэлнүүдтэ, дайнай хойто тээхи һэргээн бодхоолгын ба амгалан байгуулалтын жэлнүүдтэ арад зоной ехэ баатаршалга, ажалай эдэбхи үүсхэл гаргаһан жэлнүүдтэ манайда тиимэ байһан юм.

Мүнөөшье социалис мүрысөөнэй үргэн ехэ долгин орон дотор эбхэржэ байна. Түрүү коллективүүдэй, фермэнүүдэй, бригаданууд, колхозууд болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд ажалай продуктнуудые бүт...

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта).

СОВЕТ СОЦИАЛИС РЕСПУБЛИКАНУУДАЙ СОЮЗАЙ 50 ЖЭЛЭЙ ОЙ ТУХАЙ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ элидхэлэй түгэсхэл

ниинь 1-дэхи, хоёрдохи
нюурнуудта)

эр үйлэдбэрилэн абаха ба
эдхэхэ уялгануудые абаа.
аснодарска хизаарай хү-
нютагуудай ажалшад
ооhо таряа, газар таряа-
гай бусад продуктнуудые
и ехээр хуряажа аба-
түлөө социалис мүры-
дэлгэрүүлхэ үүсхэл гар-
Түрүү предприятинуу-
хүдэлмэрилэгшэд про-
шленностиин, барилгын
транспортын бүхы hалба-
уудай хүдэлмэридэ эрхим
дүнгүүдые түйлахын
өө социалис мүрысөөндэ
лсонхой.

нээнтэй дашарамдуулан,
иимэ хэрэг ушарта ан-
ал хандуулхые хүсэхэ
аб. Олониитын эдэбхи
эл бадаруулдаг социа-
мүрысөөн гансашье тү-
шүүлые эдэбхитэйгээр
жэхэ, урмашуулха бэшэ,
гээгдэгшэдые гү,
ёhото үнэн сэхэ бэ-
ажалладаг хүнүү-
элирүүлхэ эрилтэ та-
Эршэмтэй габ-
айгаар ажаллагшадhaa
а. мүн ажалдаа ханал-
өөр хандадаг, орол-
о багатайгаар хүдэлдэг
үд тухай улад зоной
роо мэдэхынь тула үр-
эр, элсэр тунхаглаха
тэй. Манай зарим хү-
уялгануудые абахадаа
ам үгэнүүдые хэлэhэн
дүнгүүдыень согсолон
ахада, илангаяа тэдэнэй
гүй байгаа hаань, абяа
гүй болошодог ушар
дэдэг. Тиихэдээ юун бо-
об гэхэдэ, илагшадые мэ-
илагдагшадые обёороо-
шэнги болодог байха юм.
мүрысөөнэй гол удха
алай бодото hорёон, бо-
урилдаан, тайлбарилан
бэл, В. И. Ленинэй он-
дха шанартайда тоолодог
ан ушарнууд хазагай-
гардана.

жалай үндэр бүтээсын
өө, продукциин эрхим
арай түлөө тэмсэлэй
дэ арадай хэрэг боло-
хүдэлмэреэ эмхидхэхэ
ла.

ото ба хүдөөгэй ажал-
па хандан, иигэжэ сэхэ
нэбди: 1973 оной түсэ-
дүүргэлтэ бидэнhээ дул-
ха байнал, нүхэдүүд!
ай хүдэлмэришэн анги,
й таряашад болон ин-
игенци «партиин уряада
ай шэнэ түйлалтануу-
харюусаха, түсэбтэ та-
жэлэй гурбадахи, шиид-
жэлэй даабаринуудые
алтатайгаар дүүргэхын
хүсэ шадалаа гамнаха-
байха гээд этигэнэбди.

ндэтэ нүхэд! Мүнөөнэй
ухала зорилгонуудта ан-
хандуулхадаа, манай
адаа дабшаха арга бо-
жонууд тухай мартана-
ди. Большевигүүд энээн
йда хэзээшье мартадаг-
байhан юм. Ленин бүри
оной апрельдэ, Совет
ай hаяхан тогтоогдоод
ада, граждан дайнай гал
нэй соробхилжо
ада, hандарал, зүдэрэ-
зайсуулагдаагүй байха-
«Россин промышленнос-
шэнэдхэн эмхидхэхэ ба
омико дэбжээхэ түсэб»,
аал hаа, түргэнөөр» та-
уряалаа бэлэй. (Зо-
нуудай гүйсэд суглуул-
том 36, 228-дахи хуу-
н). Иимэ юумэ хэхэ
шагүй, шухала байhан.
эб гэхэдэ, Октябриин
оци социализм бай-
ын аша туhада хэгдэ-
гэхэ зуура социализм
эмнай экономикоёо эр-
ухаанай заабариин үн-
ер түсэблэлгэhээ таhар-
й юм.

hээ тиитэрээ комму-
байгуулгын замаар
ско Союзай дабшажа
а мүнөө сагта ажахын
циальна хүгжэлтые хо-
бодолтойгоор, научна
ээ, баримтатайгаар тү-

сэблэлгэ тон шухала байна. Тиимэhээ удаан болзортой, холын хараата түсэблэлгэ— шухалын шухала хэрэг болоно. КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүд дотор энэ ушарай бэелэлээ олоhониинь элитэ.

Съездын заабариин үндэhөөр КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет Советскэ Союзай арадай ажахые 1976—1990 онуудта хүгжөөхэ удаан болзортой, холын хараата түсэб табиха тухай тогтоол энэ жэлдэ гаргаhан байна. Иимэ түсэб табиха хүдэлмэри (энэмнай 1975 он хүрэтэр хэгдэхэ) ажахын-политическэ тон шухала зорилго болоно. ГОЭЛРО-гой түсэбтэй дашарамдуулан, Ленин иигэжэ хэлэhэн байдаг: арадай ажахые хүгжөөхэ удаан болзортой программа хадаа — үнэндөө партиин хоёрдохи программа болоно. Энэ хэрэгтэ, энэ ушарта бидэ иимээр лэ хандаха ёhотойбди гээд hанагдана.

Холын хараата түсэбэй тодорхой удха тухай, тэрэнэй тоо хараанууд тухай мүнөө хэлэхэнь бэрхэтэй. Энэ хадаа түсэбөө hайтар бодомжолжо, научна ёhоор табиха зорилго болоно. Манай түсэблэлгын зургаанууд hайса шэнжэлэн тодорхойлхо ушартай, партиин ба оронойнгоо үмэнэ шанга шалгалта барихa болоно. Иимэ хэрэгтэ ганса өөрын хубиин хүсэлэн ба багсаамжа аша туhагүйhөө гадна, аюултайшье байха. Гэхэ зуура, холын хараата түсэбэй гол шэглэлнүүд, түүхэhээ аша үндэhэтэй бодомжонуудынь элн. Эдэмнай партиин программа дотор, hүүлэй съездын шиидхэбэринүүд соо табигдаhан ниитэ-политическэ ба экономическа зорилгонуудаар, коммунизмын материально-техническэ үндэhэ hуури табиха, совет арадай байдалые бүри ехээр hайжаруулха зорилгонуудаар тодорхойлогдоно.

Арадай ажахын бүхы hалбаринуудта эрдэм, техникын амжаhан шэнэ түйлалтануудые бүхы арад зоной аша туhада үргэнөөр хэрэглэхэ, ажалай бүтээсын тон ехэ шэнэ ургалта түйлаха тэжэ манай холын хараата түсэб дотор мүн лэ харaалагдахань элитэ. Юундэб гэхэдэ, энэ хадаа «ниитын шэнэ байгуулалтын илахын тула эсэсэй эсэстэ эгээн шухала, эгээн гол зүйл болоно» гэжэ В. И. Ленин тусхайлан зааhан байдаг. (Зохёолнуудай гүйсэд суглуулбари, том 31, 21-дэхи хуудаhан).

Орон доторхи үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые ашаг үрэ ехэтэй байхаар хубаарилан хүгжөөхөөр бодомжолхо шухала байhаниинь элитэ. Мүнөө, национальна республикануудай экономическа хүгжэлтын хэм хэмжээе адлидхаха зорилгын манайда гол түлэб шиидхэгдээд байхада, түбхын түрүүн бүхы гүрэнэй ашаг туhые, СССР-эй бүхы арадай ажахын ашаг үрэ дээшэлүүлгые үндэhэ болгон экономическа асуудалнуудта хандаха аргатай болонхойбди. Тиихэдээ союзна ба автономито республикануудай өөрсэ эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые хараада абахамнай элитэ.

Манда аятай зохид иимэ өөрсэ ушарые—мүнөө сагай уласхоорондын байдалай онсо талые, уласхоорондын ажалай хубаарилай ехээр хүгжэжэ байhые, түрүүшын ээлжээндэ—социалис оронуудай экономическа харилсаа холбооe холын хараата түсэб соо хараада абаха ёhотой.

СССР-эй экономикые 1990 он хүрэтэр хүгжөөхэ түсэб табилгада хабаатай зарим тэды бодомжонууд иимэ байна. Энэ түсэб бодото дээрэнь бэелүүлхэдээ, совет арадай баян дэлгэр байдалые улам hайжаруулжа, ниитын ажабайдалай бүхы hалбаринуудта манай байгуулалтын асари ехэ арга боломжонуудые, булюу hайниие бүгэдэндэ, нэгэндээ нэтэрhэн этигэл ядагшадта эли тодоор харуулхаар үндэр дээдэ хэмжээндэ гаргаха ёhотойбди. Энэ үе соо Советскэ Союзда эрдэм болон соёлой талаар, хүниие, арад зоной элүүрые хамгаалга бүхы талаарнь хүгжөөхын тула тон ехэ, шэнэ ябуулгануудай хэгдэхэнь дамжаггүй. Энээнhээ ондоо байха ёhогүй. Юундэб гэхэдэ, манай бүхы түсэбүүдые, табиха үедэ бүхы юумэн хүнэй аша туhада, зол жаргалай тулада зорюулагдаха ёhотой гэдэг үряа партиин ба Совет гүрэнэй гол уряа байдаг байгаа, байхашье.

Нүхэдүүд, манай дүүргэжэ байhан зорилгонууд иимэл даа. Дэлхэй дээрэ социализмын илаhан түрүүшын оронои үмэнэхи уг зорилгонууд иимэл даа. 50 жэлэйнь ойе бидэнэрэй мүнөө тэмдэглэжэ байhан Совет Социалис Республиканудай Союз иимээр урагшаа алхалан дабшана.

Нүхэдүүд! Коммунизмын материально-техническэ үндэhэ hуури байгуулха талаар урагшаа дабшаха, арадай байдал улам hайжаруулха тудамнай хүнүүдые ушар ёhо мэдэдэг болгохо, коммунизм байгуулагшадта шухала болохо шанар совет хүн бүхэндэ хүмүүжүүлхэ зорилго бүри ехэ удха шанартай болоно.

Совет засагай тогтоhонhoo хойшонхи жэлнүүдтэ арадай оюун бодолой ажабайдал хэмжээлэшэгүйгөөр баяжаа, тэрэнэй соёл болбосоролой хэмжээн дээшэлээ, политическэ талаар ушар ёhо улам ехээр мэдэдэг болоо. Совет хүнүүдтэ ямар ехэ морально-политическэ шэнжэ шанарай хүмүүжүүлэгдэhые сүлөөтэ, ушар ёhо мэдэдэг ажалша, патриот ба интернационалист бологшо совет хүнүүдэй ямар ехэ мартагдашагүй габьяа гаргажа шадаха байhые Октябрьhaa хойшонхи манай түүхын бүхы хүгжэлтэ харуулаа. Энэ хадаа социализмын эгээн лэ үнэтэ түйлалтануудай нэгэн болоно.

Гэбэшье энэ хадаа манай социалис обществын үмэнэ табигдажа байhан политико-хүмүүжүүлгын ба суртал бодолой зорилгонууд хүсэдөөр шиидхэгдээ гэhэн удхатай бэшэ. Ажалда үнэн сэхэ бэшээр хандаха, оhол hальхай ябадал гаргаха, журам сахихагүй, хобдог хомхой байха, социалис обществын ёhо гурим, элдэб янзаар эбдэхэ гэхэ зэргын урданай үлэгдэлнүүд бологшо социализмда харша социальна дутагдалнуудай бии байhаниинь элитэ. Эдэ үзэгдэлнүүдтэ манай обществын бүхы анхаралые хандуулха, тэдэнтэй эрид шанга тэмсэл хэхын, тэдэниие зайсуулхын тулада арадые элсүүлэн эмхидхэхэ гээшэ уялгамнай болоно гэжэ парти тоолоно, юуб гэхэдэ энээнгүйгөөр коммунизм байгуулхын аргагүй.

Коммунизмын бодото удхань юугээр тодорхойлогдоноб гэхэдэ, эрхэтэд ушар ёhо угаа hайнаар мэдэдэг, обществынгоо үмэнэ харюусалгаяа hайнаар мэдэрдэг, hайн абари заншалтай байха ёhотой. Эгээл иимэhээ бүхы эрхэтэдтэ ниитын ушар ёhо мэдэлгые хүмүүжүүлхэ гээшэ коммунис байгуулалтын бүхы хүгжэлтын шухалын шухала хубинуудай нэгэн болоно.

Экономическа хүгжэлтэhөө уламжалан, хүнүүдые иимээр хүмүүжүүлхэ гээшэ мүнөө үе сагта угаа шухала болоо. Мүнөө үедэ манай социалис экономикын угаа ехээр хүгжөөд, научно-техническэ дэбжэлтын хэмжээнэй дээшэлээд байхада хүдэлмэрилэгшэдэй профессиональна мэргэжэл дээшэлүүлхэhээ гадна, тэдэнэй журам hайжаруулха, нарин нягта, эмхидэнги байха талаар эгээн лэ ехэ эрилтэ табина. Энээнгүйгөөр мүнөөнэй ажабайдалhaa уламжалан табигдажа байhан орёо нарин зорилгонуудые бидэнэр дүүргэжэ шадахагүй байна гээшэбди.

Нүхэдүүд, хамаг юумээр элбэг баян байдаг, залхуу зайгуулшадай ажаhуудаг бүлгэмые бэшэ, харин хүн түрэлтэнэй түүхэдэхи эгээн лэ эмхидэнги, эгээн лэ ажалша общество байгуулжа байнабди. Иимэ общество дотор ажалда угаа дуратай, үнэн сэхэ, эмхидэнги ба ушар ёhо hайнаар мэдэдэг хүнүүд ажаhууха. Тиимэhээ угаа шухала тон ехэ хүдэлмэри маанад хэхэ ёhотой болонобди. Энэ хүдэлмэри нилээд удаан саг соо хэгдэхэ болоно гээшэ ха, ушарынь хадаа хүнэй сэдьхэл бодол тэдэнэй ажабайдалай материальна үндэhэ hууриhaa hураггүй удаанаар хубилдаг байна бшуу.

Энэ хүдэлмэриие парти хэжэ байдаг, саашадаа улам бүри үргэнөөр хэхэ. Үнэндөө эдэнэй тоодо бүхы юумэн: бүлэ доторой таатай зүб оршон байдал, hуралсал шадамараар эмхидхэлгэ, ажалай коллективэй эбтэй этэй байлга, хүн зоной ажаhуудалай талаар hайнаар хангалга гэхэ мэтын олон ажал хүдэлмэри оролсоно. Энэ хэрэгтэ соёлой, искусствын, ниитын мэдээсэлэй зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд угаа ехэ үүргэ дүүргэхэ ёhотой даа. Суртал бодолой хүмүүжүүлгын хүдэлмэри хэхэ хэрэгтэнь профсоюзууд, комсомол, ниитын бусад организацинууд партиин эдэбхитэй туhалагшад хододоо байдаг юм. Энэ талаар тэдэнэй зорилго мүнөө бүри ехэ харюусалгатай болоо.

Нүхэдүүд! Коммунистнуудай, юрэнь манай обществын ушар ёhо мэдэдэг эрхэтэдэй угаа ехэ булюу шэнжэ шанартай байдагынь юуб гэхэдэ, тэдэнэр ниитын хүгжэлтын ушар ёhые, шэглэлые hайнаар ойлгоно, манай оронoй урдаа табиhан зорилгонуудые, бидэнэрэй дабшажа ябаhан замые эли тодоор харан мэдэнэ. Энэ ойлгомжоёо, суртал бодолой талаар иимэ этигэл найдабаряа, hайн hайхан халуун эрмэлзэлгээ совет хүн бүхэнэй дунда дэлгэрүүлхэ гээшэ тэдэнэй нэрэ хүндын хэрэг болоно!

Марксистско - ленинскэ теориин — манай үнэн зүб научна компасой хүгжэлтэhөө коммунис байгуулалтын амжалтанууд нилээд ехээр дулдыдаха байна. Манай партиин съезднүүдэй ба ЦК-гай пленумүүдэй шиидхэбэринүүд, партийна бусад шухала документнүүд хадаа марксизм-ленинизмые шадамараар хүгжөөлгын жэшээ боложо үгэнэ. Зүгөөр манай үмэнэ табигдажа байhан зорилгонуудай шэнжэ шанарынь хадаа олониитын хүгжэлтын теоретическэ асуудалнуудые бүри эдэбхитэйгээр дэлбэлэн тодорхойлхо ажабайдалай үзэгдэлнүүдтэ шадамараар хандаха эрилтэ табина. «Ниитын-экономическа хүгжэлтын бодото хэрэгүүдтэй суртал бодолой хүдэлмэриин эгээн дээдэ гол удхынь зохилдуулан ябуулагдадаг газарта хуушарhан үзэл баримталагдаха ёhогүй...» (Зохёолнуудай хүсэд суглуулбари. 1-дэхи том, 309-дэхи хуудаhан). Ленинэй эдэ үгэнүүд марксист бүхэндэ уряа боложо үгэхэ ёhотой.

Промышленностьда, мүн хүдөө ажахыдашье эрдэм ухаанай шэнэ шэнэ түйлалтануудай туhаламжагүйгөөр мүнөө бидэнэр нэгэшье алхам урагшаа хэжэ шадахагүйбди, тэрэшэлэн манай ниитын ажабайдалда эрдэм ухаанай хүгжэлтэ үдэр бүриин бодото хэрэгүүдээр шиидхэбэри гаргаха шухала үндэhэ hуури боложо үгэнэ. Ниитын орёо үзэгдэлнүүдые шэнжэлэлгэдэ үүсхэлтэйгээр, ленинскэ ёhоор хандалгые, ниитын теориие хүгжөөхэ, бодото байдалые шадамараар шэнжэлхэ зорилгоор манай теоретическэ хүдэлмэрилэгшэдэй гаргадаг хүсэлэл оролдолгые парти хододоо дэмжэдэг байгаа, саашадаашье дэмжэхэ.

Нүхэдүүд, гүрэнэй байгуулалтын, социалис демократиие саашадань хүгжөөлгын ба нарижуулан hайжаруулгын талаар бидэнэр ехэ хүдэлмэри хэхэ ёhотойбди. Энэ хүдэлмэриин гол шэглэлнүүд КПСС-эй XXIV съездын резолюцинуудд соо заагданхай. Энэ хадаа захиргаанда олониитын бүри эдэбхитэйгээр хабаадаха, ниитын ажабайдал хүтэлбэрилгөөр дүүргэдэг олон янзынгаа үүргэнүүдые Соведүүдэй улам хүсэдөөр бэелүүлхэ; гүйсэдхэхы органуудай түлөөлэлгэтэ органуудай үмэнэ тоосоогоо хэдэг байха гол ёhонуудые бүри шууд сэхээр бэелүүлхэ; социалис хуули ёhо саашадань бэхижүүлхэ; арадай хиналтын хүдэлмэриие hайжаруулха ябадал болоно.

Советскэ Союзай саашанхи хүгжэлтын талаар маанадай hаяын саг соо шиидхэхэ ёhотой ехэ асуудалнуудай нэгэн хадаа СССР-эй Конституци тухай асуудал болоно.

Манай Конституци бүхэн совет социалис гүрэнэй урагшаа хүгжэлтын шата, социалис демократиин дэлгэрэлгын шэнэ шата болодог байгаа. Октябриин ашаар пролетаринуудай диктатурын гүрэнэй тогтоогдоhые РСФСР-эй 1918 оной Конституци хуулитаар батадхаhан байгаа. СССР-эй 1924 оной Конституци аха дүү республикануудые hайн дураар нэгэ гүрэн болгожо нэгэдүүлhэн олон арад үндэhэтэнэй совет гүрэнэй түрүүшын конституци байhан юм. Мүнөө хүсэндөө байhан 1936 оной Конституци манай орон дотор мүлжэгшэ ангинуудай усадхагдаhан баримтые харуулhан, социализмын илалтые батадхаhан байна бшуу.

Зүгөөр ажабайдал урагшаа дабшажал байдаг. Конституциин баталан абтаhанhaa хойшонхи гушан табан жэлэй турша соо совет обществын хүгжэлтэдэ, дэлхэйн хүгжэлтэдэ, уласхоорондын оршондо ангиин хүсэнүүдэй хубааралгада гол шухала хубилалтанууд болоо. Тэдэнэй гол удхань ямар бэ? Тобшоор хэлэбэл иимэ удхатайл даа.

Социалис экономикын үндэhэ hууриин орондо бидэнэр мүнөө город ба хүдөөдэ техникээр hайса хангагдаhан ажахытай болообди. Иимэ ажахы социализмын илаад байhан эрхэ байдалда, тайлбарилан хэлэбэл, 1936 оной Конституциин баталан абтаhанай hүүлээр бии болоhон байха юм.

Хүдэлмэришэн ангиин хүтэлбэрилхы үүргын үлэнхэйшье hаань, манайда бүхы ангинууд, социальна бүлэгүүд ехээр ойртолсоо, социалис обществын социальна талаараа улам эли тодоор адли боложо байна. Бар хүсэнэй ба ухаан бодолой ажалай хоорондохи, город болон тосхоной ажалай ба ажабайдалай эрхэ байдалнуудай хоорондохи горитой илгаанууд улам түргэнөөр үгы боложо байнхай.

Соёлой хүгжэлтын талаар манай общество дайнай hүүлээр угаа ехэ алхам урагшаа хэhэн байна. Мүнөө Советскэ Союз зонойнь бултадаа үзэг бэшэг мэдэдэг орон болонхой, ажал хэдэг хүнүүдэйнь гурбанай хоёр хуби дунда ба дээдэ эрдэмтэй юм.

Социалис демократиие хүгжөөлгөөр нилээд урагшаа дабшаабди — хуули ёhон бэхижүүлэгдээ, хуулинууд хүгжөөгдөө, Соведүүдэй үүргэ ба эдэбхи хэшээл дээшэлээ.

Эдэ бүхы шухала хубилалтанууд Советскэ Союзда Ленинэй партиин хүтэлбэреэр, совет хүнүүдэй шэн зоригто ажалаар хүгжэнги социалис общество байгуулагдаа гэhэн теоретическэ ба политическэ шухала тобшолол хэхэ арга манай партида олгоhон байна. Пролетаринадай диктатурын гүрэн өөрынгөө агууехэ түүхэтэ үүргые дүүргээд, хүдэлмэришэн ангиин хүтэлбэрилхы хүсэниинь зандаа үлэhэн ажалшадай бүгэдэ арадай социалис гүрэн даамайгаар болоhон байха юм. Социализмын илаhан дэлхэй дээрэхи түрүүшын орон коммунизм байгуулха зорилгонуудые анха түрүүлэн бодотоор бэелүүлжэ эхилээ. Советскэ Союзай уласхоорондын байдалда ехэ хубилалтанууд болоо.

Манай Эхэ ороной ажабайдалда болоhон эдэ бүхы хубилалтанууд, шэнэ эрхэ байдалда манай обществын үмэнэ табигдаhан зорилгонууд Совет Социалис Республиканудай Союзай Конституци соо харуулагдаха ёhотой гэжэ тоолохо үндэhэ баримта олгоно. Бидэнэр энээн тухай урда тээнь хэлэhэн байгаабди. Бэлэдхэлэй зохихо хүдэлмэри хэгдэнэ. Мүнөө партиин Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ба Министрнүүдэй Соведэй hанамжын ёhоор тус хүдэлмэриие түгэсхэхөөр саг тулажа ерээ. Конституциин шэнэ текст тухай зохихо дурадхалнуудые партиин удаадахи съезд хүрэтэр бүгэдэ арадай зүбшэн хэлсэлгэдэ табихаар бидэнэр багсаанабди.

Энээнэй Советскэ Союзай ажабайдалда түүхэтэ ехэ ушар болохо байhаниинь сохомтой. Энэ ушар манай түйлалтануудые эрхим hайнаар ойлгожо абалгадань, манай дабшан гараhан замай дүнгүүдые гаргалгадань совет хүнүүдтэ, бүхы дэлхэйн зондо туhалхаhaa гадна, харин коммунизм тээшэ дабшаха манай совет социалис обществын саашанхи хүгжэлтые шэнээр гэрэлтүүлэн харуулхал.

Хүндэтэ нүхэдүүд! Ленинэй байгуулhан Совет Социалис Республиканудай Союз—зуу гаран үндэhэ яhанай сүлөөтэ ба бүрин эрхэтэ хоёр зуун таби миллион шахуу хүнүүдэй түрэл байшан табин жэлэй турша соо гайхамшаг түүхэтэ замаар ябажа гараа. Совет хүнүүд хадаа өөрынгөө агууехэ Эхэ орондоо дурлаха, тэрээгээрээ омогорхохо хүсэд үндэhэ баримтатай. Совет Эхэ орондо дурлалгын hайн hайхан мэдэрэлээр алдарта ойдо зорюулагдажа бүхы Советскэ Союз дотор эдэ үдэрнүүдтэ болоhон баярай суглаанууд дээрэ манай ороной бүхы арад үндэhэтэнэй түлөөлэгшэдэй хэлэhэн үгэнүүд, ажалшадай хэдэн зуу мянган бэшэгүүд нэбтэрэнхэй.

Мүлжэгшэ зонхилхы ангинуудай дэбэргэдэг шовинизмдэ эсэргүүгээр национальна омогорхолые пролетарска, коммунис ёhоор ойлголгые Владимир Ильич Ленин 58 жэлэй урда тээ, дэлхэйн империалис дайнай боложо байхада табиhан юм. Ехэ оросуудай, тайлбарилан хэлэбэл, ородуудай национальна омогорхол тухай бэшэхэдээ, тэдэнэр өөрынгөө арадай алдарта революционно заншалнуудаар, сүлөөрэлгын тэмсэлэй үедэ тэдэнэй дундаhaa гараhан баатарнуудай габьяануудаар омогорхохо эрхэтэй гээд тэрэ тэмдэглээ hэн. Национальна омогорхолой мэдэрэлгые Ленин — ород арадай үнэн сэхэ хүбүүн, революционер-интернационалист — иимээр ойлгодог байhан юм. «Россин бүхы арадуудай пролетарска аха дүүгэй холбоондо, тайлбарилан хэлэбэл, социализмын хэрэгтэ» үнэн сэхэ байхыень ородой ушар ёhо мэдэдэг пролетаринарые Ленин уряалаа hэн. (Зохёолнуудай хүсэд суглуулбари, 26-дахи том, 110-дахи хуудаhан).

Совет Социалис Республиканудай Союзай байгуулагдаhанай hүүлээр мүнөө табин жэлэй үнгэрөөд байхада бүри үргэн ойлгомжо тухай, манай бүхы арадай патриотическа ехэ мэдэрэл тухай — **совет хүнэй ниитэ национальна омогорхол тухай** хэлэхэ хүсэд үндэhэ баримтатайбди.

Нэгэ арадай нүгөөдэhөө булюу байдаг гэhэн haaхар hанал бодол, тэрэ байтагай үндэhэ яhанай гү, али расова онсо шэнжэ тухай хуурмаг дэмы үзэл бодол совет хүнүүдтэ тон харша, жэрхэштэй муухай юм. Совет хүнүүд интернационалистнууд болоно. Тэдэниие парти иимээр хүмүүжүүлнэ, тэдэниие манай бүхы бодото байдал иимээр хүмүүжүүлнэ. Зүгөөр совет хүнүүд — үндэhэ яhанай гү, али хэлэнэй илгааhaa дулдыдангүйгөөр бүхы совет хүнүүд — хүн түрэлтэнэй түүхэдэ шэнэ үе сагые нээжэ үгэhэн өөрынгөө агууехэ Эхэ ороноор омогорходог. Коммунистнуудай хүтэлбэреэр шэнэ, ёhотойл үнэн зүб ба сүлөөтэ общество байгуулhан олон арадуудай аха дүүгэй бата бэхи холбоо байгуулhан олон миллион хүнүүдэй зоригжуулхы ажалаар омогорходог. Эдэ түйлалтануудай түлөө болоhон хамтын тэмсэлэй үедэ haha бараhан олон миллион баатарнуудай — эдэ арадуудай хүбүүд ба басагадай габьяагаар тэдэнэр омогорхоно. Сүлөөтэ ажалай агууехэ түйлалтануудаар, эрдэм ухаанай түйлалтануудаар, олонациональна тухэл маягтай соёлой хүгжэлтөөр, хүн түрэлтэндэ шэнэ хараа зам харуулжа үгэhэн совет арадай бүхы ажабайдалаар, шэнэ абари заншал болон үзэл бодолоор тэдэнэр омогорхоно.

Совет хүнэй ниитэ национальна омогорхол хадаа угаа ехэ удхатай, хэмжээтэй, баян удхатай мэдэрэл болоно. Энэ мэдэрэл манай орондо hуудаг арадуудай тус бүхэнэй юрын национальна мэдэрэлдэ орходоо hураггүй гүнзэгы, үргэн удхатай мэдэрэл болоно. Энэ мэдэрэл хэдэн олон миллион совет хүнүүдэй ажалаар, габьяагаар ба зохёохы оюун ухаагаар байгуулагдаhан бүхы эрхим юумые бэедээ шэнгээнхэй.

Хүдэлмэришэд ба колхознигуудай ажалай габьяануудаар, манай ямаршье республикын эрдэмтэдэй элитэ ехэ илалтануудаар, урашуулай шадабаряар, арадай искусствын мүнхэ зохёолнуудаар бүхы оромнай омогорхоно. Нүхэдүүд, Советскэ Союзай арад бүхэнэй литературын, уран зурагай, хүгжэмэй онсо өөрэ гайхамшаг зохеолнууд эдэ бүгэдэ манай хамтымнай баялиг болоhоор үнинэй. Эдэ бүгэдэ, тоołожо барахын аргагүй. Бусад олон юумэнүүд совет хүнүүдэй хамтын барагдашагүй национальна баялиг болоно. Эдэ бүгэдөөр совет хүн бүхэн манай олон арад үндэhэтэнэй агууехэ Эхэ ороной «али бүхы хэлэн дээрэ хэлэдэг» бүхы хүбүүд, басагад омогорхохо эрхэтэй.

Коммунизм байгуулгын замаар саашадаа дабшаха тудам, СССР-эй бүхы арадуудые хамталан нэгэдүүлдэг экономическа, соёлой болон бусад холбооной олон янзын, бата бэхи болохо тудам совет хүнэй ниитэ национальна омогорхол гэжэ бидэнэй нэрлэдэг хамтымнай угаа ехэ hайн hайхан мэдэрэл улам бүри хүсэтэй, гүнзэгы болоно.

Нүхэдүүд! Ленинэй үүсхэлээр, коммунис партиин хүтэлбэреэр табин жэлэй урда тээ байгуулагдаhан Совет Социалис Республиканудай Союзай хүн түрэлтэнэй түүхэдэ оруулhан туhа нэмэриие сэгнэхэнь бэрхэтэй байна. СССР-тэ анха түрүүн социалис обществын байгуулагдаhые, арадуудай хоорондын ёhотойл тэгшэ эрхэтэ аха дүүгэй харилсаан ямар байдаг бэ гэжэ бодото хэрэг дээрээ түрүүлэн харуулhые бүхы арадууд бүхы үе саг соо мартахагүй, үндэрөөр сэгнэхэ байhаниинь сохомтой.

Мүнөө Советскэ Союз улам саашаа урагшаа дабшана.

Советскэ Союз коммунизм тээшэ дабшана.

Коммунизм тээшэ зам хүнгэхэн бэшэ гэжэ бидэнэр мэдэнэбди. Манай ороной арад бүхэн, мүн тэдэнэр хамтадаа хүсэ шадалаа ехээр гаргаха зэргэтэй болоно. Ехэ, зоригжолто ажал, эмхитэй байлга, политическэ талаар ушар ёhо hайнаар мэдэлгэ шухала болохо гэжэ бидэнэр ойлгонобди. Мүн совет хүнүүдтэ эдэ бүхы шэнжэ шанар бии, тэдэнэр эдэ шэнжэ шанараа харуулан, урдаа табигдаhан гайхамшаг зорилгонуудые дүүргэхэ гэжэ бидэнэр мүн лэ мэдэнэбди. Түүхэдэ оронhон Октябриин үдэрнүүдтэ Ленинэй хүтэлбэреэр эхилhэн хэрэгые эсэстэнь хүргэхөөр бидэнэй хамтаараа хүсэд шиидэнги байhан ушар энээндэ дүхэм нүхэсэл боложо үгэнэ. Манай ленинскэ Коммунис партиин политикаhaa харгадаг совет арадай нэгэн адли дура хүсэл энээндэ дүхэм нүхэсэл боложо үгэнэ.

Манай Агууехэ Эхэ орон — Совет Социалис Республиканудай Союз хэтэдээ мандажа, бэхижэжэ ба hалбаран хүгжэжэ байг лэ!

Совет арадай шалгарhан манлай — Советскэ Союзай ленинскэ Коммунис партида алдар соло!

Бүхы арадуудай эрхэ сүлөөгэй, бэеэ даанхай байдалай, дэбжэлтын хэрэг, социализмын хэрэг илан мандажа байг лэ!

Бүхы дэлхэй дээрэхи эб найрамдал бата бэхи байг лэ!

Коммунизм мандаха болтогой!

(Нүхэр Л. И. Брежневэй элидхэл нэгэнтэ бэшэ удаан альга ташалгаар угтагдаа. Элидхэлэй дүүрэхэдэ, **бултадаа хүл дээрээ бододо. «Советскэ Союзда алдар соло!», «КПСС-тэ алдар соло!», «Ленинскэ ЦК-да алдар соло!» гэhэн үгэнүүд** зал соо зэдэлнэ).

КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй, РСФСР-эй Верховно Соведэй баярай хамтын суглаан тухай

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

ет Социалис Республиканудай Союзай байгуулагда- 50 жэлэй ойдо зорюулагдаhан, КПСС-эй Центральна тедэй, СССР-эй Верховно Соведэй, РСФСР-эй Верховведэй баярай хамтын суглаан Москвада, Кремльдэхи нүүдэй ордон соо декабрийн 21-нэй үдэшын 6 часта урлөө.

ФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр СОЛОМЕНЦЕВ России Совет Федеративна Социалис бликын үмэнэhөө амаршалгын үгэ хэлэбэ.

а тээнь Польшын Хүдэлмэришэнэй нэгэдэмэл партиин ральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь нүхэр Эдвард баярай суглаанда хабаадагшадай зүгhөө халуунаар ан, үгэ хэлээ.

раинын Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь нүхэр ЩЕРБИЦКИЙ Украинын Совет Социалис Республикын hөө амаршалгын үгэ хэлэбэ.

манин Социалис нэгэдэмэл партиин Центральна Кой нэгэдэхи секретарь нүхэр Эрих КОНЕККЕРЭЙ үгэ эдэнь, баярай суглаанда хабаадагшад халуунаар угтаа.

оруссиин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь нү. М. МАШЕРОВ Белоруссиин Совет Социалис Ресын үмэнэhөө амаршалгын үгэ хэлээ.

намай Ажалшадай партиин Центральна Комитедэй бюрогой гэшүүн, ДРВ-гэн Национальна суглаанай эгэлжын комитедэй Түрүүлэгшэ нүхэр Чыонг Тинь амай Демократическа Республикын баатар габьязта үмэнэhөө Советскэ Союзай Коммунис партида, бүхы арадта аха дүүгэй амаршалга хүргөөд, американ империализмын ээрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүү тэмсэлдэнь туhа хүргэдэг, дэмжэлгэ үзүүлдэгэй түлөө гүн ехэ баяр баясхалангай үгэнүүдтэйгээр хандаба. Тиигээд совет арадта туг бэлэглээ. Баярай суглаанда хабаадагшад Эхэ оронойнгоо сүлөөтэ, бэеэ дааhан байдалай түлөө эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэжэ байгаа Вьетнам арадай түлөөлэгшые халуунаар амаршалба

Узбекистанай Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь нүхэр Ш. Р. РАШИДОВ Узбегэй Совет Социалис Республикын үмэнэhөө амаршалгын үгэ хэлээ.

Франциин Коммунис партиин Генеральна секретарь нүхэр Жорж МАРШЕ, суглаанда хабаадагшадай зүгhөө халуунаар уттагдан, үгэ хэлэбэ.

«Бидэ — залуу гвардибди» гэhэн дуунай аялга зал соо зэдэлбэ. Алдарта совет залуушуулай — ороной хүдэлмэришэн ангиин, колхозно таряашадай, интеллигенциин залуу үетэнэй, студентнэрэй ба hурагшадай түлөөлэгшэд — бүхы союзна республикануудай комсомолшууд болон пионернүүд суглаанда хабаадагшадай альга ташалга доро орожо ерээ. Эдэнэр Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведтэ, РСФСР-эй Верховно Соведтэ амаршалгын үгэнүүдтэйгээр хандаад, Совет Социалис Республиканудай Союзай байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулhан, Ленинскэ комсомолой рапорт барюулаа.

1915 онhoo КПСС-эй гэшүүд, Соведүүдэй Бүхэсоюзна I съездын делегат В. П. ВИНОГРАДОВАЙ үгэ хэлэхэдэнь, баярай суглаанда хабаадагшад тон халуунаар угтаба.

АХА ДҮҮ АРАДУУДАЙ ЭБДЭРШЭГҮЙ ХАНИ ХОЛБООН

СССР-эй байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаhан КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй, РСФСР-эй Верховно Соведэй баярай хамтын суглаан

КПСС-эй Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр М. С. СОЛОМЕНЦЕВ: России Федерациин коммунистнуудай, бүхы ажалшадай үмэнэhөө халуун амаршалга баярай суглаанда дамжуулба.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй элидхэлые соносоод, совет арадай, тэрэнэй Коммунис партиин гайхамшаг түйлалтануудай түлөө ехээр омогорхобобди. ССР Союзые эмхидхэн байгуулха ба бэхижүүлхын тула партиин ябуулhан асари ехэ хүдэлмэри, совет арадай түйлаhан түүхэтэ амжалтанууд элидхэл дотор гүн гүнзэгыгөөр, марксизм-ленинизмын зохёон байгуулхы хараа бодолой үндэhөөр элирхэйлэн харуулагдаа. Олон үндэhэ яhатанай манай гүрэнэй асари ехэ илалтанууд зам тус бүриимнай урда харагдахадал гэбэ.

Советскэ Союзай байгуулагдаhан сагай саашадаа түүхэ худар холо орохо тума социалис республикануудhaa нэгэдэмэл гүрэн байгуулха тухай Ленинэй заабариин сэсэн мэргэн байhаниинь бүри эли тодоор харагдана гэжэ үгэ хэлэгшэ онсолон тэмдэглэбэ. 1922 оной декабриин 30-най үдэр совет арадай ажабайдалда, бүхэдэлхэйн түүхэдэ хэтэ мүнхэдөө ороо. России Федерациин түлөөлэгшэд — баярай суглаанда хабаадагшад энэ алдарта ойе Арадуудай хани барисаанай hайндэр, СССР-эй байгуулагдаhан үдэр болгон тэмдэглэхэ гэжэ hанамжалhан нүхэр Брежневэй дурадхалые үнэн зүрхэнhөө hайшаан дэмжэнэ.

Манай Социалис Союздал адли нэгэдэл урда тээнь хэзээшье байгаагүй юм. Энээниие эмхидхэн байгуулха хэрэгтэ Коммунис парти, Владимир Ильич Ленин түүхэтэ ехэ габьяатай. Революционно түрүү теорёор зэбсэгжэhэн Ленинскэ парти лэ национальна асуудалаар научна үндэhэ баримта түгэс программа дурадхажа, тэрэниие бодото дээрэнь амжалтатайгаар бэелүүлжэ шадаха байгаа. Интернационалистнуудайл парти бүхы нацинуудые нэгэдэмэл Союз болгон хамтадхажа шадаа. Юундэб гэхэдэ, энэл парти бүхы ажалшадай хүсэл эрмэлзэлнүүдтэ ехэ ба бага арадуудай hанал бодол, хүсэл эрмэлзэлнүүдтэ, ехэ ба бага арадуудай hанал бодол, хүсэл эрмэлзэлнүүдтэ харюусахаар агуу уг зорилгонуудые туг дээрэ бэшэнхэй байна бшуу.

Леонид Ильич Брежневэй элидхэл дотор Совет России түйлалтануудые, коммунис байгуулалтын ниитэ хэрэгтэ оруулhан хубитыень үндэрөөр сэгнэhэн ушар республикын ажалшадые улам зоригжуулна, хүсэн дээрэнь хүсэ, зориг дээрэнь зориг нэмэнэ, — гэжэ М. С. Соломенцев үргэлжэлүүлэн хэлэбэ. Энэ сэгнэлтэдэ хүрэмөөр байхын тула Соведүүдэй ороной хүсэ шадалые габшагай ажалаараа улам бэхижүүлхэ зорилгоор юу хэхэ уялгатайгаа Россин Федерациин ажалшад мэдэнэ. Ород арадта түбхын түрүүн хүдэлмэришэн ангида хандан, Леонид Ильич Брежневэй хэлэhэн үгэ доторхи үнэн hайхан мэдэрэлгын, халуун талархалай түлөө ород хүн бүхэнэй сэдьхэл ехээр доhолhон, баясаhан байна.

России Федерациин бүхы автономито республикануудай, автономито областьнуудай ба национальна округуудай ажахын болон соёлой хүгжэлтэ мүнөө үргэн ехэ дэлисэтэй болонхой гэжэ онсолон тэмдэглэбэ. «Үнэхөөрөө хүсэн түгэлдэр, баян дэлгэр Русиие» тогтоон байгуулха гэhэн Ленинэй хүсэлэн бодото дээрээ бэелээ.

России Федерациин амжалтанууд бусад союзна республикануудай амжалтануудтай таhаршагүй холбоотой. Арадай ажахын нэгэдэмэл байгуулалта, нэгэ ниитэ түсэбэй ёhоор ажахыгаа эрхилэлгэ, научно-техническэ

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта).

АХА ДҮҮ АРАДУУДАЙ ЭБДЭРШЭГҮЙ БАТА ХОЛБООН

СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй, РСФСР-эй Верховно Соведэй баярай хамтын суглаан

нэгэ ниитэ политика союзна республика бүхэнэй экономическа түгэс хүгжэлтэ хангана. Манай Союз республика бүхэнэй хүсые арба дахин арьбадхана, бүхы совет арадай зохёон байгуулхы эршэ зоригые ехээр бадаруулна.

КПСС-эй XXIV съездын, партиин Центральна Комитедэй Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые дүүргэхэ асари ехэ хүдэлмэри Россин үргэн нэлэнхы нютагуудта ябуулагдажа байнхай. Үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, техникээр хангагдасыень һэльбэхэ, эршэ, шанарые бүхы талаарнь һайжаруулха, нөөсэ баялигуудые гамтайгаар ашаглаха ябадал гол шухала зорилго болоно.

Хүдөө ажахыгаа бүхы талаарь хүгжөөлгэ республикын онсо анхарал хандуулагдадаг асуудал байһан юм, байнашье. Россин Федерациин хүдөө нютагуудай ажалшад бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоод, хараалһан түсэбүүдээ, абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхын тула шармайн ажаллана.

Совет Россин хүдэлмэришэн анги, таряашад болон интеллигенци КПСС-эй XXIV съездын табиһан асари ехэ зорилгонуудые шиидхэхын тула хүсэеэ гамнангүй оролдохо байха гэжэ М. С. Соломенцев КПСС-эй ЦК-гай Центральна Комитедые найдуулба.

Польшын Арадай Республикын партийно-гүрэнэй делегациин толгойлогшо, ПОРП-ын Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь нүхэр Эдвард ГЕРЕК: Соведүүдэй ороной асари ехэ илалта амжалтануудаар поляк арад. мүнөөнэй дэлхэйн бүхы түрүү хүнүүдтэл адляар, омогорхоно, СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй агууехэ ойе баяртайгаар тэмдэглэнэ гэжэ мэдүүлбэ. Тиигээд эндэ суглаарагшадта, эдэнээр дамжуулан аха дүү совет арадта үнэн зүрхэнэй амаршалга, эгээн эрхим хүсэлэнгүүдые дамжуулаа.

Совет хүнүүдые, шэнэ общество анха түрүүн байгуулагшадые, Соведүүдэй ороной экономическа, научна, техническэ ба өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадал бүридүүлэгшэдые амаршалнабди. Ленин багшын мүнхэ суртал һургаалнуудые сэхэ шууд бэелүүлдэг, илалта түгэсөөр коммунизм байгуулжа байгаа совет арадые хүтэлбэрилдэг Ленинэй агууехэ партитай һаналаа бүрин нэгэдэнхэй, гүн ехэ баяр баясхалантай байһанаа элирхэйлэн мэдүүлнэбди, — гэжэ Э. Герек хэлэбэ, Совет коммунистнууд дэлхэйн түрүү хүдэлөөе толгойлон дабшана, бүхы дэлхэй дээрэхи социализмын хүсэнүүдтэ зам заана.

Советскэ Союзай эмхидхэн байгуулагдаһаниинь түүхэтэ ехэ удха шанартай. Советскэ Союз мүнөө сагай дэлхэйн түхэл шэнжые хубилгаһан, хүн түрэлтэнэй ажабайдалда шэнэ үе сагай эхи табиһан бүхы революционно шэнэдхэлгэнүүдэй түбынь болонхой. Социализмын бүхы социально-экономическа үлүү һайн талануудые, соёл болбосоролой гайхамшаг түйлалтанууд Советскэ Союзай илалта амжалтанууд дотор хүсэд бүрин бэелэлээ олонхой. Дэлхэйн шэнэ дайнһаа хүн түрэлтэниие абаран хамгаалха агууехэ хэрэгтэ Советскэ Союзһаа ондоо нэгэшье орон иимэ ехэ оролдолго хүсэлэлгэ гарганагүй. КПСС-эй XXIV съезд дээрэ нүхэр Леонид Ильич Брежневэй һанамжалан дурадхаһан, амгалан байдалай түгэс программа дурсагдаһан ушарай эли тодо гэршэ болоно. Энэ программа Советскэ Союзай, социалис хани нэгэдэлтэ бүхы оронуудай зүгһөө сэхэ шууд, ехэ амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байна. Дэлхэйн арадууд тус политикые бүрин дэмжэхэтэеэ хамта, империалис түримхэйшүүлэй бүхы аашануудые эрид шууд буруушаана. Вьетнамай газар дайда дээрэ үхэл тохёолдуулжа байгаа бомбодолгонуудые дары болюулха эрилтэ табинабди. Вьетнамай баатар габьяата арад өөрынгөө хуби заяае өөрөө шиидхэхэ эрхэтэй. Нүхэр Леонид Ильич Брежневэй мүнөөдэр дурдаһан, КПСС-эй хараа бодолые сүм һайшаан дэмжэнэбди.

Марксизм-ленинизмдэ үнэн байха, пролетарска интернационализмда үнэн байха гээшэ олон үеын коммунистнуудые нэгэдхэһэн, манай хүдэлөөнэй суртал бодол ба революционно уг удхые тодорхойлдог эгээн найдамтай зам болоно, хододоо тиимэ байха, — гэжэ Э. Герек онсолон тэмдэглэбэ.

СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе бидэнэй зүрхэ сэдьхэлдэ тон дүтэ һанагдадаг, интернациональна һайндэрэй ёһоор тэмдэглэхэ онсо үндэһэ баримтанууд поляк арадта бии. Ниитын, национальна ба гүрэнэй хэрэгүүд арадай засагта Польшые Советскэ Союзтай нэгэдхэнэ. Соведүүдэй оронтой холбоо барисаан манай гүрэниие сүлөөлхэ ба тэрэнэй шэнэ хилэнүүдые һэргээн тогтоохо ябадалай эшэ үндэһэн болоһон байна. СССР-тэй аха дүү ёһоной хани барисаан, нягта харилсаа холбоон социалис хүгжэлтын шэнэ арга боломжонуудые Польшын үмэнэ нээжэ үгөө.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Украинын Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь нүхэр В. В. ЩЕРБИЦКИЙ: Баяр жабхаланта, мартагдашагүй эдэ үдэрнүүдтэ совет хүнүүд, бүхы оронуудай ба түбинүүдэй ажалшад манай агууехэ Эхэ ороной ниислэл хото — Москва тээшэ бүхы һаналаа, анхаралаа табижа байна.

50 жэл — обществын хүгжэлтэдэ багахан болзор. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Леонид Ильич Брежневэй элидхэл соогоо тодо хурсаар хэлэһэн ССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэл олон үндэһэ яһатанһаа бүридэһэн манай социалис гүрэнэй асари ехэ түйлалтануудай, хурдан түргэн хүгжэлтын жэлнүүд болоно. Марксизм-ленинизмын хэтэдээ мүнхэ һургаал, Владимир Ильич Ленинэй оюун ухаан бодол тэмсэлэй ба илалтануудай энэ замдамнай маанадые зоригжуулан хүтэлбэрилһэн байна.

Социалис интернационализм — революционно ябуулгын асари ехэ хүсэн мүн гэжэ В. В. Щербицкий хэлэбэ. КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө манай ороной ажалшадай тэмсэлдэ, коммунис байгуулалтын дүй дүршэл баяжуулгада энэ элеэр харагдана.

Түсэбтэ юһэдэхи табан жэлэй социально-экономическа гол шухала зорилгонуудые шиидхэлгэдэ Коммунис парти бүхы хүсэ шадалаа зорюулна. Бүхы совет хүнүүд энэ политикые бүрин һайшаана, эдэбхитэйгээр дэмжэнэ, тэрэниие бодото байдалда эсэшэ сусашагүйгөөр бэелүүлнэ.

Партиин генеральна хараа шугам бэелүүлгэдэ Ленин шэнги сэсэ мэргэн, залан сэхэ, оролдосо хэшээлтэй байһанайнь түлөө украин арад, Совет ороной бүхы арадуудтал адли, КПСС-эй Центральна Комитедтэ, тэрэнэй Политбюродо, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Леонид Ильич Брежневтэ гүнзэгы баяр баясхалан хүргэнэ.

Манай социалис бүлэ агууехэ, эбтэй, хүсэн түгэс.

Граждан дайнай хатуу шэрүүн жэлнүүдтэ Владимир Ильич Ленин Улаан Армиин сэрэгшэдтэ хандан, «Совет хүнүүд» гэһэн үнэтэ үгэнүүдые түрүүлэн хэлэһэн һэн. Тэрэ үенһөө хойшо 50 гаран жэл үнгэрөө. Оронойнгоо шарай хубилаа, шэнэ үеын хүнүүд урган гараа. Шэнэ үеын хүнүүд «Бидэ — совет хүнүүдбди» гэжэ омогорхолтойгоор дабтан хэлэнэ.

Коммунис партиар, социалис байдалаар хүмүүжүүлэгдэһэн совет хүн манай асари ехэ, гайхамшаг туйлалта, манай сэнтэйшье баялиг болоно!

Манай орон дотор хэгдэжэ байһан коммунис байгуулалта дэлхэйн революционно хүгжэлтэдэ тааруу шагтуу юм.

Манай гадаадын политика тодо һонор, ойлгосотой гээд оратор тэмдэглэбэ. Эб найрамдал тухай Ленинэй декредһээ эхилээд КПСС-эй XXIV съезд дээрэ абтаһан эб найрамдалай программа хүрэтэр түрэл партиимнай туйлаһан хэрэг ехэ байна. Энэ политика Советскэ Союзай, дэлхэйн бүхы түрүү хүнүүдэй һанал бодолдо тааруулна. Тиимэһээ бүгэдэ арад тэрэниие дэмжэнэ.

Ангиин талаараа манай аха дүүнэр, дэлхэйн революционно ёһоор шэнэдхэн хубилгахын түлөө ехэ армиин бүхы отрядууд пролетарска интернационализмын туг доро бүри нягтаар жагсана.

Бүхы совет хүнүүдтэй адли, Украинын коммунистнууд, ажалшад КПСС-эй ленинскэ Центральна Комитедые нягтаар тойрон жагсажа, манай Эсэгэ ороной — Совет Социалис Республикануудай Союзай һалбаран хүгжэхын аша туһада эсэшэ сусашагүйгөөр ажаллаха юм гэжэ В. В. Щербицкий үгынгөө түгэсхэлдэ хэлэбэ.

Германиин Демократическа Республикын партийно-гүрэнэй делегацине толгойлогшо, Германиин Социалис нэгэдэмэл партиин Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь нүхэр Э. ХОНЕККЕР: Ленинэй алдарта партиин хүтэлбэри доро 50 жэлэй урда тээ 100 гаран наци ба үндэһэ яһатанай Совет Социалис Республикануудай Союз боложе нэгэдэһэн гайхамшагта үдэр бүхэ дэлхэйн-түүхэтэ удха шанартай шата болоо гэжэ тэрэ хэлэбэ. Олон үндэһэ яһатанһаа бүридэһэн социалис холбоон пролетарска интернационализмын сурталай түгэс илалтын гэршэ болоно.

Советскэ Союз бүхы хүн түрэлтэндэ замыень зааһан одон, бүхы дэлхэйн коммунистнуудай, революционернүүдэй, хүдэлмэришэдэй этигэл найдал мүн гэжэ Э. Хонеккер мэдүүлбэ.

Дэлхэйн социалис байгуулалтын таһаршагүй хубинь байһандаа, КПСС ба Советскэ Союзтай хани барисаатайгаар ажаһуужа байһандаа Германиин Демократическа Республикын арад омогорхоно. Коммунист, бэшэшье байбал, СССР-тэй хани барисаатай байха шухала гэжэ Эрнст Тельман хэлээ һэн. Бүхы ажал ябуулгадаа манай парти энэ захяа заабариень баримталдаг юм гээд Э. Хонеккер хэлэбэ. Советскэ Союзтай, КПСС-тэй харилсаамнай марксизм-ленинизмын, пролетарска интернационализмын сурталда үнэн сэхэ байлгын һүлдэ болоно гэжэ манай партиин VIII съезд баталаа һэн. Фашизмын хүрин тахалһаа манай оронине совет хүнүүдэй сүлөөлһэниинь, шэнэ, социалис байдалай замда гарахадань манай арадта үнэн зүрхэнһөө туһалһаниинь ГДР-эй хүдэлмэришэн анги, ажалшад хэзээдэшье мартахагүй.

Уласхоорондын ажабайдалда Германиин Демократическа Республикые хабаадуулхагүй гэһэн империалис хүсэнүүдэй эрмэлзэлгэнүүд бүтэлгүй болоо. Хүндэтэ совет нүхэдүүд, танай, социалис хани харилсаатай бусад оронуудай дэмжэлгын ашаар ГДР эдэ амжалтануудые туйлаа.

КПСС-эй XXIV съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй дэбжүүлһэн эб найрамдалай программа бэелүүлхэдэ Советскэ Союз ба аха дүү бусад оронууд ехэ хэрэг хэжэ байна. Һүүлэй жэлнүүдэй турша соо Европодо батаар абтаһан договорнууд, тэдэнэй дунда ГДР-эй ба ФРГ-эй хоорондохи харилсаанай үндэһэ һуури тухай договор социализмын хүсэнэй нүлөөгөөр хубилые гэршэлнэ.

Хүн түрэлтэнэй эрээдүй социализма, коммунизмда хабаатай гэжэ Совет Социалис Республикануудай Союзай байгуулагдаһаар 50 жэл баталаа гэжэ Э. Хонеккер тэмдэглэбэ. Маркс-Энгельс-Ленинэй илагдашагүй сурталай туг доро бидэ бүхы урагшаа дабшахабди.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Белоруссиин КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь нүхэр П. М. МАШЕРОВ: Ленинскэ партиин, Соведүүдэй ороной бүхы арадуудай баатаршалгата хэрэгүүд, туйлалтанууд, гэрэлтэ һайхан һанал бодол ба зориг хүсэл, тэдэнэй таһаршагүй нэгэдэл, гэрэлтэ һайхан коммунис ерээдүй тээшэ дабшаха нангин эрмэлзэл КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй элидхэл дотор хамтаран ниилэнхэй.

Илалта түгэс Октябриин Эхэ орондо — Совет Социалис Республикануудай Союзда совет арадай агууехэ нэгэдэлэй бүлэ соо ажаһуужа байһандаа Белоруссиин арад хизааргүй омогорхолтой. Октябриин Улаан туг доро, Соведүүдэй ороной аха дүү арадуудай эбдэршэгүй жагсаалда Белоруссиин арад экономическа ба социальна дэбжэлтын орьёл өөдэ дүүлин ниидэхэ хүсэтэ дали жэгүүртэй болоо. 1922 онойхитой сасуулхада, республикын промышленна продукци үйлэдбэрилгэ 350 дахин ургаа; дайнай урда тээхи 1940 онойхитой сасуулбал, 15 дахин дээшэлһэн байна. Республикамнай эрдэм наукын, соёл культурын дэбжэлтын үргэн замда гаранхай.

Манай партиин ленинскэ национальна политикын гайхамшаг аша үрэ, асари ехэ туйлалтанууд ССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй алдарта ойн орьёл үндэрһөө бүри эли тодоор харагдана гэжэ оратор тэмдэглээ. Соведүүдэй Союзай бүхы үндэһэ яһатанай ажалша хүнүүдэй хани барисаае парти хатуужуулаа, хүсэтэ союзна гүрэн болгожо нэгэдүүлээ. Тэрэ, манай ленинскэ парти. национальна харилсаанда ёһотойл хубилалта хэһэн, ажабайдалай бүхы һалбаринуудта социалис үндэһэ яһатаниие нэгэдүүлһэн байна. Манай ороной бүхы арадуудтал адли, эдэ бүгэдын түлөө белорус арад түрэл Коммунис партидаа хизаарлашагүй үнэн сэхэ байһанаа мэдүүлнэ.

Россин баатарлиг хүдэлмэришэн ангиин, агууехэ ород арадай түүхын, ороной бүхы арадуудай үмэнэ ехэ габьяатай байһыень халуун дулаагаар тэмдэглэнэбди гэжэ П. М. Машеров хэлэбэ. Ород арадта — манай Эсэгэ ороной бүхы арадуудай аха, үнэн сэхэ нүхэртэ хизааргүй дуратай, гүнзэгы талархалтай байһанаа коммунизм байгуулагшадай хэдэн үеын хүнүүд зүрхэ сэдьхэлдээ хадагалжа ябахал.

Партиин XXIV съездын тодорхойлһон зорилгонуудые дүүргэһэнэй, научно-техническэ дэбжэлтэ туйлаһанай ашаар ниитын үйлэдбэриин ашаг олзые али бүхы талаарнь дээшэлүүлхэ хүсэл эрмэлзэлээр Белоруссиин коммунистнууд, бүхы ажалшад зоригжонхой.

Белоруссиин хүдэлмэришэн анги, колхозно таряашад, интеллигенци гайхамшаг хэрэгүүдые бүтээжэ, амжалтануудые туйлажа, ССР Союзай байгуулагдаһаар хоёрдохи 50 жэлэй ойе тэмдэглэхэ, коммунис сурталай түгэс илахын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэлдэ Белоруссиин хүдэлмэришэн анги, колхозно таряашад, интеллигенци зүрхэ сэдьхэлэйнгээ ольһые, бэлиг шадабаряа, эршэтэ ажалаа, эрдэм мэргэжэлээ бүрин зорюулха юм гэжэ батаар найдуулхыемни зүбшөөгыт гэжэ П. М. Машеров үгынгөө түгэсхэлдэ мэдүүлбэ.

Вьетнамай Демократическа Республикын партийно-гүрэнэй делегациин толгойлогшо, ПТВ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ДРВ-гэй Национальна суглаанай саг үргэлжын комитедэй Түрүүлэгшэ нүхэр Чыонг ТИНЬ: Аха дүү совет арадай толотомо илалтануудаар вьетнам арад зүрхэ сэдьхэлһээ баясана, КПСС-эй XXIV съезд дээрэ хараалагдаһан түсэбтэ юһэдэхи табан жэлэй даабаринуудые дүүргэлгэдэ, коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулгада, ехэ илалтануудые, амжалтануудые туйлахыень, Европодо, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хамгаалха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр нүлөөлхыень хүсэнэ гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Сүлөөтэ ба бэеэ дааһан байдалайнгаа түлөө үни удаан саг соо хүшэр тэмсэл хэхэдэнь, Советскэ Союз вьетнам арадта хододоо туһална гэжэ оратор тэмдэглээ. Аха дүү социалис оронуудай, эб найрамдалда дуратай дэлхэйн бүхы арадуудай туһаламжа, дэмжэлгын ашаар вьетнам арад американ империалистнуудай хэһэн ээрхэг түримхэй ябуулгануудта шанга харюу сохилто хэнэ. Вьетнамай асуудалые эбэй ёһоор шиидхэхын түлөө хүсэлэл оролдолго гарганабди.

ДРВ-гэй правительствын дурадхалнуудта үндэһэлэн, Вьетнамдахи дайе болюулха ба амгалан байдал һэргээхэ тухай хэлсээнэй удха тушаа Вьетнамай Демократическа Республика, американ тала үгэеэ ойлголсоод, 1972 оной октябриин 31-дэ тэрээндэ гар табихые хөөрэлдөө һэн. Тиигэбэшье американ тала элдэб шалтагаануудые дурдажа хэлсээндэ гар табилгаяа хойшо татан, зэрлиг бүдүүлиг бомбодолгонуудаа үргэлжэлүүлһээр.

Һүүлэй үдэрнүүдтэ американ ээрхэг түримхэйшүүл шэнэ гэмтэ ябуулгануудаа улам үргэдхэжэ байна. Хойто Вьетнамай хүн зоноор олон районуудые, тэдэнэй дунда Ханой, Хайфон хотонуудые хархис муухайгаар бомбодоно. Хөөрэлдөөнүүдтэ хүсэ хэрэглэхэ политикаяа үргэлжэлүүлэн, вьетнам арадые хашаха, харшалха һэдэлгэнүүдые гаргана. Тэдэнэй шэнэ харата ябуулганууд, хүмхиин тооһон мэтээр, буруу һүрэнэ. Вьетнам арад түгэс илалта туйлатараа тэмсэлээ үргэлжэлүүлхэ!

Американ империалистнуудтай тэмсэхэдэмнай КПСС, Совет правительство, аха дүү совет арад ехэ туһаламжа, дэмжэлгэ хэнэ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев вьетнам арадай үнэн зүб тэмсэлдэ үндэр сэгнэлтэ үгөн, ээрхэг түримхэйшүүлые эрид буруушаахадань, зүрхэ сэдьхэлээ хүдэлгөөбди. Эдэ үгэнүүд үнэн зүб тэмсэл хэжэ байһан бүхы вьетнам арадые зоригжуулна.

Суглаарагшадай нэрьемэ альга ташалган доро Чыонг Тинь КПСС-эй ЦК-да, СССР-эй Верховно Соведтэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ туг бэлэг болгон бариба. «Олон үндэһэ яһатанһаа бүридэһэн дэлхэйн дээрэ түрүүшын социалис гүрэн — Агууехэ Советскэ Союз хүгжэн бэхижэжэ, коммунизм тээшэ бата найдамтайгаар дабшаг лэ!» — гэһэн үгэнүүд тэрээн дээрэ бэшэгдэнхэй.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Узбекистанай КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Ш. Р. РАШИДОВ: Совет арадуудай нангин холбооной алтан ойн баяр — һүр жабхаланта, агууехэ һайндэр мүн гэжэ тэрэ хэлээ. Энэ хадаа сүлөөтэ социалис нацинуудай бата нэгэдэлэй ба аха дүүгэй хани барисаанай һайндэр мүн. Энэ хадаа бүхы түрүү хүн түрэлтэнэй һайндэр мүн.

Бидэ мүнөө Леонид Ильич Брежневэй хэһэн тодо һонор, гүн гүнзэгы удхатай элидхэл шагнаад, зүрхэ сэдьхэлээ хүдэлгэн баясажа байнабди. Энэ хадаа сэдьхэл хүдэлгэмэ документ мүн. Тэрээн дотор совет хүнүүдэй сэдьхэжэ ябаһан һанал бодол ба мэдэрэл, тэдэнэй хүсэл эрмэлзэл ба этигэл найдабари элирхэйлэн найруулагданхай.

Совет Узбекистанай һалбаран мандаһан тухай үгэ хэлэгшэ хөөрэжэ үгөө. Мүнөөнэй Узбекистан — үйлэдбэриин 100 гаран һалбаринуудые нэгэдүүлдэг хүсэтэ индустритай республика мүн. СССР-эй оршон мандажа байгаа жэлнүүдтэ республикымнай промышленна продукциин хэмжээн 240 дахин шахуу ехэ болоо. Ойн баярай жэлые хүдэлмэришэн ангиин ажалай горитойхон амжалтануудаар тэмдэглэжэ байна. Республикын промышленность жэлэй эсэс болотор түсэбһөө гадуур хэдэн зуутаад миллион түхэригэй продукци гаргаха байна.

Хлопок ургуулагшад үзэгдөөгүй ехэ амжалта туйлаа. Гүрэмнай узбекистанай 4 миллион 710 мянган тонно «сагаан алта» абаа.

Эдэ амжалтануудые туйлаха хэрэгтэ гансашье таряашадай бэшэ, мүн промышленностиин ажалшадай аша габьяа ехэ гээд Ш. Р. Рашидов хэлэбэ. Манай республикын хлопок ургуулагшад Россин Федерациин ба Белоруссиин машина бүтээгшэдтэ, Украинын металлургнууд ба химигүүдтэ, Туркмениин ба Азербайджанай нефтьшэдтэ, Казахстанай таряашадта, граждански авиациин авиаторнуудта болон оронойнгоо бүхы арадуудта аха дүүгэй ехэ туһаламжа хүргэһэнэйнь түлөө үнэн зүрхэнһөө баяр баясхалан хүргэнэ. Хани ёһоной зүбшөөл, дэмжэлгэ үзүүлһэнэйнь түлөө узбекистанай хүдөөгэй ажалшад «Таджикистанай, Туркменистанай, Киргизстанай, Казахстанай ба Азербайджанай хлопок ургуулагшадта мүн лэ үнэн зүрхэнэй баяр хүргэнэ.

Соёл культурын байгуулалтын талаархи манай эндэ айхабтар ехэ хубилалтанууд болоо гэжэ Узбекистанай компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь хэлээ. Ленинскэ национальна политикые бэелүүлһэнэй ашаар арадуудай аха дүүгэй бүлэ дотор эрдэм наука болон соёл культура үзэгдөөгүй ехээр һалбаран мандаа.

Совет арадуудай ган булад бата нэгэдэлэй, аха дүүгэй хани барисаанай ашаар эдэ бүхы хубилалтанууд, бидэнэй иимэ түргэнөөр урагшаа дабшаһан дабшаса туйлагдаа бэлэй. Баяр баясхаланта энэ үдэр манай арад хадаа бүхы совет арадуудай аха ба үнэн сэхэ хани — агууехэ ород арадта һайн һайхан мэдэрэлэй, инаг дуранай үгэнүүдые элирхэйлэн зорюулна гээд Ш. Р. Рашидов хэлээ. Имагтал ород арадые тойрон, бүхы совет арадууд эбтэй эетэй нэгэ бүлэ болон нягтаар жагсанхай.

Манай ороной арадууд үнгэрһэн баатарлиг сагые, гайхамшаг мүнөөнэй сагые, бүри һайхан ерээдүйгөө Ленинэй байгуулһан коммунистнуудай агууехэ партитай нягтаар холбодог юм. Ленинэй байгуулһан парти — манай залууршан, манай сэсэ мэргэн вождь ба багша мүн.

Удаань **Франциин Коммунис партиин Генеральна секретарь нүхэр Жорж МАРШЕ** үгэ хэлээ, тэрэнние хүн зон хани халуунаар угтаа. Социальна ба экономическа талаар, национальна асуудалаар Советскэ Союзай туйлаһан амжалтанууд, гитлеровскэ фашизмые бута сохихо хэрэгтэ СССР-эй оруулһан шиидхэхы хубита, социализмын хүсэн түгэс дэлхэйн байгуулалтые байгуулһан, хүгжөөһэн ушар — эдэ бүгэдэ хадаа улам хурсадажа байгаа зүрилдөөнүүдтэй империализмын хэдэг ябуулгануудай арга бодомжые нилээд бага болгоо гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. Харин эдэ бүгэдэ мүлжэлгын, дарлалгын тэсэшэгүй гуримда арадуудай эсэс табиха арга боломжые бүри ехэдхээ.

Эдэ шэнэ арга боломжонуудые амжалтатайгаар хэрэглэхын тулада гол эрхэ нүхэсэл дүүргэхэ — хүдэлмэришэн ангиин бата нэгэдэл, томо монополис капиталай политикаһаа хохидоһон бүхы хүнүүдэй холбоо бэелүүлхэ, ондоогоор хэлэбэл, бүхы арадай холбоо бэелүүлхэ шухала. ФКП энэ холбоо бэелүүлхын түлөө тон иптэрүүгээр тэмсэдэг.

Хэрбээ хүйтэн дайнай орондо түгшүүрилтэ байдалай һуларалгын үзэгдөө һаа, дэлхэйн шэнэ хёмороон тулалдаанай үзэгдэлэй сүхаряа һаа, энэ хадаа гол түлэб Советскэ Союзай болон бусад социалис оронуудай эб найрамдалта үүсхэлэй ашаар үзэгдөө бшуу гэжэ Ж. Марше онсолон тэмдэглэв.

Манай хоёр оронуудай харилсаа холбооной гол ёһонууд ба зорилгонууд Леонид Ильич Брежневэй Францида айлшалха үедэ тодорхойлогдоһон байгаа гэжэ үгэ хэлэгшэ саашань үргэлжэлүүлээ. «Совет Социалис Республиканууудай Союзай ба Франциин хоорондо харилсаа холбоо байгуулха гол ёһонууд» дотор онсолон тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор, энэ харилсаа холбооной саашадаа манай харилсаануудта үзэгдэдэг саг үргэлжын политика болохын, уласхоорондын ажабайдалай саг үргэлжын баримта болохын тулада бүхы юумэ хэхэ шухала гэжэ Франциин Коммунис парти тоолоно. Иимэ хараа бодол СССР-эй ба Франциин арадуудай аша туһатай, Европодо эб найрамдал байгуулха аша туһатай зохилдоно.

Бидэ, коммунистнууд — дүлэтэ патриодууд, тэрэшэлэн хэлбэришэгүй интернационалистнуудбди гэжэ саашань Ж. Марше мэдүүлээ. Бидэ энэ талаар Советскэ Союзай Коммунис партитай һаналаа нэгэдэлгэдэ онсо удха шанар олгодогбди. Энэ бүгэдэндэ мэдээжэ. Түүхэдэ анха түрүүшынхеэ социалис революциие илалтада хүргэһэн, дэлхэй дээрэ түрүүшын социалис гүрэниие байгуулһан парти болоһо имагтал танай парти байһанһаань бэшэ, харин империализмтай хэдэг тэмсэлдэ тэрэнэй хүтэлбэрилдэг Советскэ Союзай арсалтагүйгөөр дайшалхы гол хүсэн болодог байһанһаань онсо удха шанар олгоно. Манай парти Советскэ Союзай Коммунис партитай байгуулһан хани барисаанай, һаналаа нэгэдэлгын болон харилсаа холбооной харилсаануудаа саашадаашье саг үргэлжэ бэхижүүлхэ байна. Энээн тухай хэлэн удаһай урда тээ ФКП-гэй XX съезд һануулаа һэн.

Франциин Коммунис партиин [illegible] Советскэ Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойтой дашарамдуулан баярай бэшэг залай альга ташалган доро засагаиин президиумдэ Ж. Марше барюулаа.

(ТАСС).

ХАНОЙ

Зэрлиг бүдүүлиг добтолгонууд

ТАСС

Вьетнамай Демократическа Республикын һуурин тосхонуудые американ авиаци гурбадахи үдэрөө зэрлиг бүдүүлигээр бомбодожо байна. Ханой, Хайфон хотонуудта илангаяа хархис муухай добтолгонууд хэгдэнэ.

Декабриин 20-ной һүни, 21-нэй үдэр хархис этэгээдүүд ниислэл хотые зэрлиг бүдүүлигээр бомбодобо.

Вьетнамай «Демократическа Республикын эрье шадарай нютагуудые США-гай 7-дохи флодой кораблинууд буудана.

Американ бомбодолгонуудай харата муухай хойшолонгууд тухай тусхай баримтанууд эндэ тунхаглагдаба. Декабриин 19-нэй үдэрһөө урагша гансал Ханой хотодо 215 хүн алуулһан, 326 хүн шархатаһан байна.

Зэрлиг бүдүүлигээр добтолһон американ самолёдуудые патриодууд зенитнэ ракетээр, артиллереэр буудажа, үнгэрһэн үдэрнүүдтэ дайсанай 13 самолёт унагаагаа. Стратегическэ «В-52» түхэлэй 7 бомбардировщик тэдэнэй дунда ороно.

БЕРЛИН

ГДР-эй ба ФРГ-гэй хоорондохи харилсаанай үндэһэ һуури тухай договорто гар табигдаба

ТАСС

ГДР-эй ба ФРГ-гэй хоорондохи харилсаанай үндэһэ һуури тухай договорто гар табилга декабриин 21-дэ ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй байшан соо болобо.

ГДР-эй үмэнэһөө — Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи статс-секретарь М. Коль, ФРГ-гэй үмэнэһөө — министр Э. Бар договорто гараа табиба.

ГДР-эй ба ФРГ-гэй хоорондохи харилсаанай үндэһэ һуури тухай договор Германиин Демократическа Республикын үнинһөө хойшо бэелүүлдэг эб найрамдалта политикада тааралдана. Энэ договорой ашаар хүршэ хоёр гүрэнэй хоорондо һайн харилсаа байгуулха үндэһэ һуури табигдаха байна.

Энэ договор имагтал немецкэ хоёр гүрэнэй аша туһада бэшэ, харин эб найрамдал тогтоохые, түгшүүрил һударуулхые хүсэжэ байһан бүхы оронуудта аша туһатай гээд М. Коль тэмдэглээ.

АГУУЕХЭ ХАНИ БАРИСААНАЙ ГИМН

Олон үндэһэ яһатанһаа бүридэһэн совет искусствын түлөөлэгшэд уянгата һайхан дуу хүгжэмөө, сахилгаан түргэн хатар наадаяа үргэн дэлюун манай Эсэгэ ороной бүхы заха булангуудһаа — Сибириин ба Казахстанай нюдэ алдама тала дайдаһаа, саһан малгайта Кавказай, Памирай һүмбэр уулануудһаа, Балтикын номин хүхэ уһанай миралтажа байһан нютагуудһаа, Дунда Азиин хлопогой талмайнуудһаа Москва асарһан байна. Арадуудай хани барисаан ба аха дүүгэй харилсаа холбоон тухай Ленинэй һүнэшэгүй сурталые бодото дээрэнь бэелүүлжэ байһан Коммунис партида гүнзэгы сэдьхэлэй баяр баясхалан, сүлөөтэ, жаргалта ажалай гимн Кремлиин Съезднүүдэй ордон соо жабхалан түгэсөөр зэдэлбэ. ССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай концерт декабриин 21-дэ эндэ болобо.

(ТАСС).

Ээрхэг түримхэй муу муухай аашыень бүхы арадууд буруушаана

Вьетнамай Демократическа Республикын нютагуудые американ хархис этэгээдүүдэй зэрлиг бүдүүлигээр бомбодолгоёо улам үргэдхэһэн ушарые совет хүнүүд буруушаана. Урда Вьетнамай Сүлөөлэлгын национальна фронтын байгуулагдаһаар 12 жэлэй ойдо зорюулагдаһан митингнүүдтэ, суглаануудта хабаадагшад хархис муухай ябуулгануудыень эрид буруушаажа байһанаа мэдүүлбэ.

Ленинградай олониитын түлөөлэгшэд вьетнам арадтай һанал нэгэтэй байһанаа мэдүүлээ.

Американ империалистнууд зэрлиг бүдүүлигээр хэды бомбодоошье һаа, сүлөөтэ ба бэеэ дааһан байдалаа хамгаалха гэһэн вьетнам арадай хүсэл зоригые мохоожо шадахагүй гэжэ митингнүүдтэ, суглаануудта хабаадагшад тэмдэглэһэн байна. Советскэ Союз, социалис хани харилсаата оронууд, дэлхэйн түрүү үзэлтэй бүхы хүнүүд Вьетнамай патриодуудтай хамта, тэдэнэй хэһэн үнэн зүб тэмсэлые дэмжэнэ, туһална.

(ТАСС).

ДЭЛХЭЙН АРАДУУДАЙ ҺАЙНДЭР

Советскэ Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ой дэлхэйн үргэн олониитын, хэблэлэй гол анхарал татана. КПСС-ые, тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитедые нягтаар тойрон жагсажа, ажалай ба политическэ угаа ехэ дэбжэлтын, эбдэршэгүй хани нэгэдэлэй оршон байдалда совет арад олон үндэһэ яһатанһаа бүридэһэн гүрэнэйнгөө алтан ойе тэмдэглэжэ байна гээд газетэнүүдтэ, журналнуудта толилогдоһон статьянууд, радио ба телевидениин дамжуулганууд дотор тэмдэглэгдэнэ. Совет Социалис Республикануудай Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй ба РСФСР-эй Верховно Соведэй баярай хамтын суглаан дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ой тухай хэһэн элидхэлые бүхы түбинүүдэй арадууд ехэ һонирхолтойгоор угтаһан байна.

БЕРЛИН. Нютагай сагаар үглөөнэй 7 час 55 минутада ГДР-эй Түбэй телевидени Москваһаа сэхэ дамжуулга хэжэ эхилбэ. СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай хамтын суглаанай Кремлиин Съезднүүдэй ордон соо нээгдэһые олон миллион хүнүүд хараһан байна.

ВАРШАВА. СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаан Москвада, Кремль соо нээгдээ гэһэн мэдээсэлээр Польшын радио үглөөнэйнгөө дамжуулгануудые эхилбэ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй элидхэлые шэнжэлхэдээ, совет арадтай хамта аха дүү социалис гүрэнүүдэй арадууд, коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөн, түрүү үзэлтэй бүхы хүн түрэлтэн энэ ойе һайндэрлэжэ байна гэжэ шэнжэлэгшэд тэмдэглэнэ.

СОФИ. Совет ороной байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаанай нээгдэһэн Кремлиин Съезднүүдэй ордон сооһоо хэгдэнхэй телевизионно дамжуулгануудые социалис Болгариин олон миллион ажалшад һонирхон хараба.

ПРАГА. Совет гүрэнэй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе баяр жабхалантайгаар һайндэрлэлгэ — энэ хадаа Чехословакиин телевидени ба радиогой гол темэнь болоно. Чехословакиин телевидени Кремлиин Съезднүүдэй ордон сооһоо сэхэ дамжуулга хэхэдээ, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй элидхэлые чех, словак хэлэнүүд дээрэ оршуулһан байна. СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе һайндэрлэлгэ марксизм-ленинизмын сурталда аха дүү партинуудай, арадуудай үнэн сэхэ байлгын гэршэ баримта болоно гээд радиогой шэнжэлгэнүүд дотор тэмдэглэгдэнэ.

ДЕЛИ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэһэн «Совет Социалис Республикануудай Союзай 50 жэлэй ой тухай» элидхэлые Индиин арад һонирхон угтаба.

Москвада болоһон баярай суглаан тухай мэдээсэлые Индиин радио ба телевидени үргэнөөр дамжуулна.

ПАРИЖ. СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаанай Кремль соо нээгдэһэн тухай Франс Пресс агентство декабриин 21-нэй үглөөгүүр дамжуулаа һэн. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй элидхэлые шэнжэлхэдээ, Европодо бата бэхи эб найрамдал хангахые Советскэ Союз хүсэнэ гэһэн бүлэгыень Франциин радио ба телевидени элидхэл сооһоо онсолон тэмдэглэбэ.

БОНН. Европын гол шухала асуудалнуудта, СССР ба ПНР-тэй ФРГ-гэй хэһэн договорнуудта, Баруун Берлин тушаа хэлсээнүүдтэ, ГДР ба ФРГ хоорондохи харилсаанай үндэһэ һуури тухай договорто элидхэл дотор ехэ анхарал хандуулагдаа гээд Баруун Германиин радио тэмдэглэнэ.

ВАШИНГТОН. СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдажа, Москвада нээгдэһэн баярай суглаае американ информационно агентствэнүүд дэлгэрэнгыгээр мэдээсэнэ, КПСС-эй ЦК-гай Генеральаа секретарь Л. И. Брежневэй хэһэн элидхэлые үргэнөөр тунхаглана. Вьетнамда США-гай үйлэдэжэ байһан ээрхэг түримхэй шэнэ ябуулгануудые Л. И. Брежнев эрид шангаар буруушаагаа гээд ЮПИ агентство тэмдэглэнэ.

ЛОНДОН. СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдажа, Москвада нээгдэһэн баярай суглаан уласхоорондын ехэ һайндэр болоно гэжэ Рейтер агентство мэдээсэнэ. Совет арадай вьетнам арадтай һанал нэгэтэй байһаниинь КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэһэн элидхэл дотор шууд сэхээр баталагдана.

(ТАСС).

ЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА «ОРБИТА» ХАРУУЛНА:

18.15 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.00 — **Үнгэтэ телевидени.** «Известия» газетын шангай түлөө хоккейгээр уласхоорондын мүрысөөн. СССР-эй — ЧССР-эй суглуулагдамал командануудай наадан.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА:

21.30 — «Ая-ганга» — субботын уран зохёолой хүгжэмтэ программа. 22.30 — Эстрадна концерт.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА:

19.00 — А. Островский «На всякого мудреца довольно простоты» — фильм-зүжэг (1-дэхи часть). 20.20 — Концерт.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Аха дүү арадуудай эбдэршэгүй бата холбоон» — баяр ёһололой суглаанай тоосоон. КПСС-эй Буряадай обкомдо, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Аха дүү арадуудай эбдэршэгүй бата холбоон» — баяр ёһололой суглаанай тоосооной түгэсхэл.

Гурбадахи хуудаһанда: «Институт ба үйлэдбэри» — корреспонденци. В. И. Ленинэй Мавзолейн, Танигдаагүй солдадай хүүрэй хажууда венок табилга.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: Нютаг нютагай һонин. Хилын саанаһаа.

Редактор **Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.**

● «БУРЯАД ҮНЭН» ● 1972 оной декабриин 23. ● 4-дэхи хуудаһан ● Типография управления по делам издательства, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-04675. Заказ № 1411.